

Tartu Riiklik Ülikool
Üldise ajaloo kateeder.

H Diss. B-256.78

Nõukogude Liidu suhted Hiina
Rahvavabariigiga aastail 1949-1957.

Diplomitöö

Lõns, Johannes
ajaloo osakonna VI kursuse
mittetatsinaarne üliõpilane

juhendaja: dots. Konks

Tartu 1961.

Sisjuhatus.

Möödunud sajandi lõpul
arvus imperialistlike riikide
vahel toimiline võitlus Hiina
jaotamise pärast mõjusfäärides
Ka tsaari-Venemaa võttis osa
sellist imperialistlikust anastus-
poliitikast. V. J. Lenin kirjutas
tsaarivalitsuse poliitika kohta:
„Tsaarivalitsuse poliitika Hiinas
on muritegeline poliitika, mis rah-
vast veel rohkem laostab, veel
rohkem demoraliseerib, veel roh-
kem rõhub.“¹ Kuid me ei tohi
segada uue valitsusvaid ring-

---

1. V. J. Lenin. Teosid, 4 kd. Tallinn 1950, lk. 337.

konndi vene rahvaga. Vene ja hiina rahvas on alati suhtunud üksteisega vastastikusel lugupidamisega. Vene usundilised inimesed mõistavad hiina tsaarivalitsuse rööpliidina hiina suhtes ja elavad südamest maasa hiina rahva võitlusel rõhujate vastu.

Suurt tähtsust hiina saatsile omas revolutsiooniliste jõudude masiv Neemaal. Tugeva tõunde hiina rahva võitlusel vabaduse ja sõltumatusel ust andis 1905. aasta revolutsioon. Ta näitas hiina rahvale, et vene töölised ja talupojad on hiina rahva tõelised liitlased. Neemaal töölise uskujul arvus na hiina rahvas revolutsioonilise võitlus teele. V. J. Lenin kirjutas 1913. aastal: „Ammu see oli, kui hiina usku- tas endast aastasadadeks tardunud maa uskuju? Nüüd aga

kuib hõlmas poliitiline idee, toimub
hoogne ühiskondliku liikumine ja
valitsub demokraatlik vaimustus.
Nüüd 1905. aasta liikumise järel
on demokraatlik revolutsioon haa-
ranud rohu Aasia - Türgi, Pärsia
ja Hiina.

Suure sotsialistliku Oktoobri-
revolutsiooni võit Venemaal tähistas
uue ajastu algust rahvusvahelise
suhete arengus. Rahvusvaheli-
selt arenevale astus ant tüüpi riik-
Nõunogude riik, mille välispoliitilised
printsiibid viisid põhjalikult
kapitalistlike riikide välis-
poliitikaast. Algsust peale on Nõu-
nogude riik lähtunud riikide ra-
hu säilitamise vajadusest. Oktoob-
rirevolutsioon tegi jäädavalt lõpu
tsarismi anastuspoliitika. Nõu-
nogude Venemaa muutus rõhutatud
rahvaste ühendunud liitlasus ven-
de võitluses imperialismi vastu.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni mõjul hoogustus Hiinas antiimperialistliku liikumine ja kannid levima marksismi-leninismi ideed. Suur Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioon näitas hiina rahvale näite õige tee võidule, andis talle võimsa liitlase Nõunogude liidu näol ja tütähisena marksismi-leninismi. Selle kohta ütles hiina rahva juht Mao Tse-Dong: „Oktoobrirevolutsiooni rahurüüaudud näidid meie marksismi-leninismi. Oktoobrirevolutsioon aitas maailma ja Hiina progressiivsetel elementidel rakendada proletariaat maailmavaadet maa saatuse määramiseks ja omaenda probleemide reviderimiseks. Minna venelaste tüd - säarane oli jändus.“¹

Pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu avaldas Nõunogude valitsus soovi kehtestada Hiinaga heanaaberlused suhted. Kuid Hiina valitswad ring-

1. Mao Tse-Dung, Rahvademokraatia Jintatunist, „Rahva Hääl“ 15. juuli 1949.

nõunad olid meelstatud nõunogude-
vastaselt ja piüdisid sõbraline su-
hete tennimist Nõunogude Venemaa
ja Hiina vahel igati nurja ajada.
Kuid hoolimata hiina valitsevate
ringkondade nõunogudevastast po-
litinast arensid nõunogude ja hi-
na rahva vahel sõbralinnu suhteid.
Nõunogude ja hiina rahvad osuta-
sid nõrduvalt üksteisele vennalinnu
abi. Kodusõja rasuil päevil toetas
hiina rahvas nõunogude rahva võit-
lust valgukaartlaste ja välismaiste
intervenide vastu. 20-30 tuhat hiin-
last võitles Punaarmee ridades õlg-
õla nõrval nnu töolistega õntsovi-
rivolutsiooni saavutuste est.¹

Nõunogude valitus ja nõunogude
rahvas osutasi õmanõnda igannõlg-
sit abi hiina rahvale tema võit-
luses vabaduse ja sõltumatusu est.
Kui jaapani militaristid alustasiid
1937. aastal sõda Hiinaga, astus

---

1. М. С. Капица. Трательная группа глух
блнких народов, Москва 1959, лн. 4

Nõunogude Liit välja jaapani agussiooni vastu Rohvaste Liidus, võl-
mis Hiinaga mittesõbraliku lepin-
gu ja osutas Hiinale majandusliku
toetust. Hiina rahvale arusaadav
paljud nõunogude lendurid-vabataht-
likud. Üle 200 nõunogude lenduri
andis oma elu võitluses Hiina va-
baduse eest.¹

Kui 1941. aastal saasa fašistli-
kud võrvaldajad tungisid retuuli-
kult kallale Nõunogude Liidule, te-
kitas see hiina rahva hulgas süga-
vat meelepaha. Hiina Kommunistliku
Partei Keskomitee otsus nõinis rah-
vaid ühisele võitlusele fašismii vas-
tu.

Pärast fašistliku Samsamaa na-
pituleumist võttis Nõunogude Liit
osa jaapani purustamisest Kaug-Idas
aidates seega hiina rahval tõpilikult
vabaneda jaapani agussoritist. Kuid
pärast sõja lõppu ähvardas Hiinat

1. Ито Со-му. Куи айсно-солбиенаа гыриба -
моргунн фашион муря, Москва 1960, лн. 19.

uus hädaaht. Püüdis nihtistada oma
sõjavõimu Kang-Idas navatsiid Ameri-
rina ühendügid muuta Hiinat
oma arusaanus ja strateegilisus hü-
gelplatsdarmis sõjas NSV liidu vastu.
Nad võisid oma väed Hiinasse ja oku-
patsioonid rea tähtsaid rajone. Seal-
juures tugutsisid nad väsi-näes Chiang
Kai-schi küniga. Kuid need ameerina
imperialistide ja Chiang Kai-schi küni
sõjatoimed olid määratud nurjumisele.
Hiina rahvas seondus tihedalt Hiina
Kommunistliku Partei ümber ja nihutas
ameeriklastest ning tsjangkai-schilastest
avantüristid oma maalt välja.

1. oktoobril 1949. aastal andis Hiina
Kisurahvaavalitus välja deklaratsiooni
Hiina Rahvavabariigi moodustamise
kohta. Naba Rahva-Hiina loomine avas
uue lehenülje Hiina rahva elus. Es-
imest nõuda oma püüa ajaloo vältel
vabanes Hiina rahvas impluataator-
line klasside rõhumisest. Hiina Rah-

varavarügi moodustamisega toimusid põhiliselt muudatused na Nõunogude Liidu ja Hiina suhte: olid nõvaldatud kõin fiang ju-shi ulini ja imperialistlike hiinide poolt loodud taustund nende iganihusens arengus.

Käisoleva töö ühisandens ongi valgustada Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvaravarügi vaheliste suhte arengut aastail 1949-1957. Töö kirjutamisel on kasutatud peamiselt nõunogude ja hiina autorite teonid Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvaravarügi vaheliste suhte kohta. Ühens põhilisus teonens, millist käisoleva diplomitöö kirjutamisel on lähtutud, on M. S. Kapitsa raamat „Nõunogude-hiina suhted.“ Kapitsa annab sün põhjalisus ülevaate Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvaravarügi vaheliste majanduslike

1. М. С. Капитца. Советско-китайские отношения, Москва 1958.

ja kultuuriliste suhete arengust ning mõlema maa sikhindlast võtlusist püsiva rahu eest nagu maailmas. Majanduslike suhete näitlemisel on kasutatud M. J. Sładnovski uurimusi. Ülevaade NSV Liidu majanduslikest suhetest Hiinaga² ja „Nõunogude-Hiina majandusliku koostöö“. Nendes uurimustes on põhjalikult näitletud Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahelisi majanduslike suhteid, kusjuures eriti suurt tähelepanu on pööratud Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahelisele kaubandusele ja teaduslik-tehnilisele koostööle. Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kultuurisideme vaatllemisel on olnud palju nase A. Arnoldovi ja S. Novaki tööst „Rahva-Hiina kultuur“,³ kus

1. М. И. Сладковский. Очерки экономических отношений СССР с Китаем, Москва 1957.
2. М. И. Сладковский. Советско-китайский культурный обмен, 10 лет КНР, Москва 1959.
3. А. Арнольд, Т. Новик. Культура Народного Китая, Москва 1959.

-10-

antakse ülevaade multumi aru-
gust Hiina Rahvavabariigi. Nõu-
nogude Liidu ja Hiina Rahvavaba-
riigi vahelisi suhteid näitlivatest
hiina autorite töödust on tähtsaim
hiina ajaloelase Põng Mingi teos
„Nõunogude - hiina sõpruse ajalugu“,
milles analüüsitakse põhjalikult
nõunogude - hiina sõbralikke suhteid
ja näidatakse nende rahvusvahelist
tähtsust. Allinmatujalidest on töö
niijutamisel kasutatud dokumentide
kogumikku „Nõunogude - hiina suhteid
1917-1957.“² Selles kogumikus on aval-
datud mõin tähtsamad dokumendid
Nõunogude Liidu ja Hiina Rahva-
vabariigi vaheliste suhete kohta.

---

1. Понг Мин. История китайско-советской
дружбы, Москва 1959.

2. Советско-китайские отношения 1917-1957,
Сборник документов, Москва 1959.

I Nõukogude Liidu majanduslinnude suhtes Hiina Rahvavabariigiga Hiina Rahvavabariigi rahvamajanduse taastamise perioodil (1949-1952).

Kuni rahvavolutsiooni võiduni oli Hiina majanduslinnult mahajäänud poolkoloniaalne maa, kus olid veel säilunud fodaalsuhete jäänuksid. Suurema osa tööstusist olid enda nätte haaranud välismaised, peamiselt just ameerika, jaapani ja inglise imperialistid, kes ei olnud huvitatud kohaliku tööstuse arendamisest. Enne Teist maailmasõda moodustas Hiina tööstustoodang ainult 10% maa kogutoodangust.¹ Sjaljunnus paigutatud välismaised monopolistid oma kapitalid peamiselt ürgitööstusse. Ras-

---

1. У. А. Канаров. Промышленность Китая после Народно-Революции, Москва 1959, лн. 4.

tootmise arvuget püüdsid nad igati ta-
mistada. Enne Hiina Rahvavabariigi
moodustamist langes tootmisvahendite
tootvale tööstusele ainult 5,5% üldisest
tööstustoodangust, misjuures masinahi-
tusele langes 0,9%.¹

Pärast rahvavolutsiooni sisis-
hiina rahva us tähtis ühisanne-
taada lähinuse ajaga nõiu rahvama-
janduse harud. Kogu hiina rahvas
asus Hiina Kommunistliku Partei juh-
timisel raugemate entusiasmiiga täit-
ma seda tähtsat ühisannet. Sealjuu-
res ontarid hiina rahvale vennaliin-
nu abi Nõunogude Liit ja teised
sotsialistliku luu maad.

2. oktoobril 1949. aastal, 20. nohe
järgmisel päeval pärast Hiina Rahva-
vabariigi moodustamist, teatas Nõuno-
gude valitsus, et ta on vastu võtnud
otsuse nihtstada diplomaatilisi suh-
teid Nõunogude Liidu ja Hiina Rahva-
vabariigi vahel.² Nõunogude Liidu järel

-
1. И. А. Канранов. Промышленной Китайской Народной Республики, кн. 5.
  2. Советско-китайские отношения, кн. 215.

kehtestasid Hiina Rahvavabariigiga diplomaatilised suhted na rahvademokraat-
linud maad: 3. oktoobril 1949. a. Bulgea-
ria, 4. oktoobril 1949. a. Poola, Tšehhoslo-
vakkia, Rumeenia ja Ungari, 5. oktoobril
1949. a. Mongoolia Rahvavabariik, 21. no-
vembril 1949. a. Albaania, 16. jaanuaril 1950. a.
Viitnami Demokraatlik Nõukogu, 25. ok-
toobril 1949. a. otsustas Hiina Rahva-
vabariigi valitsus vahetada Sassa Demo-
kraatliku Vabariigiga diplomaatilisi
suhteid.¹ Suga olid nõin sotsialistliku
arvu tule arunud maad kehtestanud
Hiina Rahvavabariigiga sõbralised suh-
ted.

Kapitalistlike riikide vahelised suh-
ted ei ole kunagi võrdõiguslikud. Tugij-
udes kapitalismi majandussüsteemile
on nad rajatud tugevamate riikide
ülumbõimule nõrgemate üle. Kuni
rahvarevolutsiooni võiduni enamid
Hiina suhtes imperialistlike riiki-
dega samasugust isoleerimist, olles ra-

---

1. М. С. Каньша. Народный Китай и между-
народные отношения, 10 из КНР, Москва
1959, лк. 141

jatud hiina rahva ajastamisele välist-
maiste monopolistide poolt.

Hoopis teist pilti panuvad suhted,
mis tekivad sotsialistlike riikide vahel.
Need suhted rajanevad proletaarile
internatsionalismile, omavahelisele
majanduslinule noostööle
ja igapäevasele vastastikusel abista-
misele, ühise võitluse rahu eest
nagu maailmas. Nüüguised suhted uu-
junesid välja na Nõunogude Liidu ja
Hiina Rahvavabariigi vahel.

Pärast diplomaatiliste suhete uu-
testamist Nõunogude Liidu ja Hiina
Rahvavabariigi vahel tekkis ühis ühis ühis
lääbiraõnime vajuadusist, mis olusid
pannu aluse mõlema riigi vahelisele
majanduslinule, poliitilisele ja kultu-
rilisele noostööle. Kõini need esilekuni-
nud probleme otsustati arutada mitte
tavaliste diplomaatiliste kanalite kuu-
du, vaid valitsusjuhtide ja teiste täht-
samate riigitegelaste isiline läbi-

rääkimiste tul.

16. detsembril 1949. aastal saabus Moskva Hiina Rahvavabariigi valitsuse Delegatsioon esotsas Kesurahvaavalitsuse esimehe Mao Ze-Dongiga. Kogu nõunogude rahvas tervitas nende vaimustusega nangelasliku hiina rahva esindajate saabumist Nõunogude lüüdi pealinna. Oma tervitusnõus ütles Mao Ze-Dong: „Hiina ja Nõunogude lüüdi nende rahvaste vahel eksisteerib sügav ja kindel sõprus... Nõunogude rahvas ja Nõunogude valitsus on peaaegu kolmekümne aasta jooksul nõudvalt osutanud abi hiina rahvale tema vabadusvõitluses. Mitte kunagi ei unustata seda nõunogude rahva ja Nõunogude valitsuse vennaliku sõprust, mille osalikus sai hiina rahvas raskesti katsumuste päevadel.“

Vastastikusel sõbralikkusel ja auras saamise õhukonnas toimunud läbirääkimised lõppesid 14. veebruaril 1950.

---

1. Советско-китайские отношения, лн 216.

ja Dalni kohta. Nastavalt sellele kon-
nuleppele antakse pärast rahulepingu
sõlmimist Jaapaniga, kuid mitte hil-
jem kui 1952. aasta lõpul, Hiina
Rahvavabariigiile tasuta üle Changchu-
ni raudtee koos kõigi raudteele muu-
luva varaga. Samuti viiakse nõu-
nogude sõjaväed välja Port Arturist
ja antakse Hiina Rahvavabariigiile
üle alles rajoonis asuvad elitised.
Kõik Dalnis asuv vara, mis on Nõu-
nogude poolt ajutiselt kasutusel an-
takse üle 1950. aasta jooksul.¹

Peale selle kirjutati veel alla
konkreetsele pikaajalise meditsiini and-
mise kohta. Selle konkreetse põhjal
võimaldab Nõunogude liidu valitsus
Hiina Rahvavabariigi valitsusele sood-
satel tingimustel meditsiini 30 miljoni
amerika dollari ulatuses. Meditsiini
andmine peidi toimuma viie aasta
jooksul alates 1. jaanuarist 1950. a. Hi-
na Rahvavabariigi valitsus nõustus

---

1. Совѣсно-кита́йские отношения, lk 221 jj.

sille samana nümne aasta jooksul
ajavahemikus 31. detsembrist 1954. a.
kuni 31. detsembrini 1963. a.¹

Nad nennulippid näitavad nagu
maailmale sotsialistliku lüri maa-
de vaheliste suhete õiglust ja oma-
nappiindmatust. Lahudes Moskvas
ütles Mao Ze-dong: „Raske on sõna-
dega edasi anda seda täielikku vas-
tastinust arusaamist ja sügavat rõp-
rust, mis on loodud meie suurte õli-
na ja Nõunogude Liidu rahvaste po-
litiliste huvide alusel. Kõik näevad,
et suurte hiina ja nõunogude rah-
vaste monolitsus, mida nimetatati
lippinguga, on igavene, kindel ja vää-
ramatu. See monolitsus mõjustab po-
ratamatult mitte ainult Hiina ja
Nõunogude Liidu õitsungut, vaid sa-
muti nagu inimkonna tulevikku ja
sib õigluse ning rahu võidule nagu
maailmas.“²

Nagu eespool nimetatud otsustati:

-
1. Соби́сно-ку́ра́йские о́тменения, лн. 223 jj.
  2. Соби́сно-ку́ра́йские о́тменения, лн. 227.   ii.

Hüna Rahvavabariigile üle anda
nõin Nõnnogude poole narutusis olu-
vana Dalnis. Samuti kuulub üleand-
misele jaapani omaninelt seadud va-
ra Mandžurias ja nõin endise sõja-
või linnaosa hooned Peningis. Selle
üleande täitmisens loodi riikine nõn-
nogude-hüna komisjon, kes lõpetas
oma töö 1950. aasta juunis. Nõnno-
gude liit andis Hüna Rahvavabariigile üle 18 elumaja Peningis; 16 tehast,
3 vabrikut, 6 soolafabrikat, piima-
kombinaadi, lihanombinaadi, 4 külmkui-
hoonet, autopargi koos olmasolivate auto-
de ja töövadadega, 2 elektrijaama, 8
elektrivõrgu ja vesivarustuse objektid, 9 kul-
tuurhariduslinnu asutust, 206 elumaja ja
sadamahitised koos sisseseaditega Dal-
nis ning 21 tehast, 4 vabrikut, 2 trüni-
maja, 1 autobaasi, 5 mehaanika ja auto-
remondi tööoda, 11 ninoteatrit, 1 kino-
tööoja, 157 elumaja, 19 teenistushoonet,
11 tööstushoonet, 9 naubahoonet, 33 lao-

ruumi ja 3 võõrastumaja Mandžuurias.¹

Pärast Mao Ze-dongi ja teva saatvate isinute lahustumist Moskvas jätusid nõunogude-hiina läbiräänimised koostanduse ja majandusliku koostöö nõunutsuse nüsinnustis. Nende läbiräänimiste tulemusena sõlmiti mõigevalt kolm nõunulepit nõunogude-hiina segaühingute loomise kohta: 1) segaühing värviliste ja haruldaste metallide tootmises Xinjiangis, 2) segaühing nafta tootmises ja ümbertöötlemises Xinjiangis ja 3) tsiviillennuväe liinide organiseerimise ja ekspuaterimise segaühing. Nõunogude-hiina segaühingud nafta ja haruldaste ning värviliste metallide tootmises loodi võrdõiguslikkuse alusel, misjuures nende ühisandens oli soodustada hiina rahvusliku tööstuse arenemist ja Nõunogude liidu ning Hiina Rahvavabariigi majandusliku koostöö tugevdamist. Mõlema ülalnimetatud sega-

1. З.Ф. Кобарев. Непрерывная борьба народов Советского Союза и Китая, Москва 1952, лн 14.

ühingu teodang jaotati Nõunogude
Lüdu ja Hiina Rahvavabariigi vahel
poolks.¹ Tsiviillennuväe segaühing loo-
di samuti võrdõiguslikkuse alusel ning
tema loomise usmääratus oli hiina
rahvusliku tsiviillennuväe arenemise
soodustamine. Kõnnulepe nägi ette
järgmiste tsiviillennuhüvide loomist:
Pening-Tsita, Pening-Tsuta ja Pening-
Alma-ta.² 28. juulil 1951. aastal sõl-
miti samadel motiividel kõnnulepe
neljanda nõunogude-hiina segaühingu
ja nimelt laevachitamise ja laeva-
remondi segaühingu asutamise kohta.³

19. aprillil 1950. aastal kirjutati
alla Nõunogude Lüdu ja Hiina Rah-
vavabariigi vahelisele naubalepingule.
See leping avas uue lehekülje hiina
välisnaubanduses. Kuni rahvaru-
lutriooni võiduni oli hiina välisnau-
bandus allutatud välismaiste mono-
polistide huvidele. Nad olid mehtista-
nud täieliku kontrolli hiina välis-

1. Советско-китайские отношения, лн. 227 jj.

2. Иностранцы, лн. 228 jj.

3. М. И. Сладковский, Очерки экономических отношений СССР с Китаем, лн. 305.

kaubanduse üle: välismaubandus oli
ühnes plaanis hooaus, mille abil
naid majanduslikult taastasiid hlnat.
Välismaised imperialistid ujutasid hlna
na üle oma odavate kaupadega ja
pidurdasiid suga nohalinnu tööstuse
arengut. 1950. aastal toimus hlna vä-
lismaubanduses otsustav murang. Hlna
Rahvarabariin kannas arendama
sõltumatut välismaubandust. Hlna
Rahvarabariigi valitsus lubas ainult
nude kaupade sissevedu, mida ta
vajab rahvamajanduse taastamiseks.
Linnuseisemite ja urgutööstuskaupade
sissevedu viidi miinimumini. Põhilis-
tus importkaupadega said igasugu-
sed raadmed, mis olid vajalinnud me-
tallitööstuse, masinachituse, keemia-
tööstuse ja teiste tööstusharude aren-
damiseks ja samuti nile tööstusha-
rudele tavilinnud toorained. Tundu-
valt kaunes välismaubandus rahva-
demokraatia raadega ja ulnoige Nõu-

nogude lüdigu. Kui 1936. aastal moodustas Hiina ja Nõunogude dünde vaheline kaubandus ainult 0,35% nogu hiina väliskaubandusest, siis 1950. aastal tõusis ta juba esinohale (23,36%).¹

Kuid hiina rahva edusammud äritasid imperialistliku ringkondi ja ulnõige amerina monopoliste, kes olid Jjang Jü-shi ulini abil lootnud Hiinas taastada oma ülmuvõimu. Amerina monopolistid hakkasid organiseerima Hiina Rahvavabariigi majandusliku blokaadi. Sellega lootrid nad minnrida Hiina Rahvavabariigi majandust ja lüüa nõinuma tema poliitilisi aluseid. Nad arvavad, et Nõunogude lüit ja teised rotsialistliku lüri maad ii suuda anda Hiina Rahvavabariigile nõllaldart majandusliku ja tehnilist abi ja et Hiina Rahvavabariigi väliskaubandus rotsia-

---

1. М. Уин-юнг. Внешняя Торговля Нового Китая, "Народный Китай" № 7-8 1951. стр. 16

lismimaadega ei suuda vaheldada
meini tema nõudmisi. Kuid nõin
need imperialistide lootused jooksid na-
rile. Nüüd vanaalt lõpule isimese sõ-
jajärgse viisaastanu ühtas Nõunogu-
de liidu 1950. aasta tööstustoodang
1940. aasta toodangu 73% võrra, rah-
hulgas tootmisvahendite tootmise
osas 105% võrra ja tarbimisvahendite
tootmise osas 23% võrra.¹ Suga oli
Nõunogude liit vanaalt taastanud
sõjahaavad ja muutunud võimsaks
tööstusrüügis ning võib anda Hii-
na Rahvavabariigile igapäevast toe-
tust. Nõunogu liidu ja Hii-na Rahva-
vabariigi vaheline naubandus muutus
nõunogude-hii-na majandusliku koost-
öö alusks.

Nõunogude-hii-na naubandus vi-
neb põhjalikult kapitalistlike maas-
de vahelisest naubandusest. Ta ei läh-
tu oma rasvpiindlinest usmännidest, vaid
peab silmas vastastikusid huviseid.

---

¹ M. U. Cragobrenni. Sobiteno-niitaienne
ekonomiense coipygnuicibo, lu. 169.

Nõukogude-hüna kaubandus rajant-
sõbralimule noostööle - tema esmärgis
on mõlema riigi majandusliku võim-
suse kindlustamine.

Hüna rahvamajanduse taasta-
min perioodil itendas nõukogude-
hüna kaubandus tähtsat osa. Nõu-
kogude-hüna kauba näibe riinaal
tõusis nõge Hüna Rahvavabariigi
välismaubandus 23,36% -lt 1950. aastal
38,8% -ni 1951. aastal ja 53,4% -ni
1952. aastal.¹ Ülvaate Nõukogude liidu
ja Hüna Rahvavabariigi vahelisest kau-
bakäibest annab alljärgnev tabel.²

	1950. a.		1951. a.		1952. a.	
	milj. rubl.	%	milj. rubl.	%	milj. rubl.	%
Üldine kaubakäibe	2317,9	100	3238,7	139,7	3781,9	167,0
Import NSV liitu	765,1	100	1325,0	173,2	1655,0	216,3
Export NSV liidust	1552,8	100	1913,7	123,2	2216,9	142,8

1. М. И. Сладковенкий, Очерки развития внешне-
экономических отношений Китая, Москва
1953, лх. 279.
2. М. И. Сладковенкий, Советско-китайское эно-
номическое сотрудничество, лх. 171.

Nägu näeme iilitas aastail 1950-1952 nõukogude import Hiinasse tunduvalt impordi Hiinast. Kuid soovis eduna rahvamajanduse taastamisinga masvasid Hiina Rahvavabariigi sisetised resursid ja vastavalt sellele summes iga aastaga import Hiina Rahvavabariigist Nõukogude Liitu.

Hiina rahvamajanduse taastamise ühisandid ja niidla aluse loomise vajadus Hiina Rahvavabariigi majanduse edasise arengule määrasiid niidlans hiina sisseisloome Nõukogude Liidust. Põhilisus sisseisloomeks said sadmed mitmesugustele tööstusettevõtetele, misjuures pidevalt masvas komplektisadmete sisseisloome osatahtsus. Komplektisadmete sisseisloome üldisus sisseisloomes Nõukogude Liidust masvas 0,2%-lt 1950. aastal 6,6%-le 1952. aastal.¹ Tunduvalt masvas selle püüedi joonsel nel mustade metallide, nafter ja nafter-

---

1. М. И. Срагновский, Очерки экономических отношений СССР с Китаем, лн. 311.

saaduste ning värviliste metallide sissevedu. Kuid soovis hõlpsa rahvamajanduse ühsehitamisega hõlpsas ühisnute kaupade nõudmist üha enam rahuldama kohaliku hõlpsa tööstus. Seetõttu vahetas ma nende kaupade sissevedu.

Aastail 1950-1952 suurenes tunduvalt väljavedu hõlpsa Rahvavabariigist Nõunogude Liitu, kusjuures väljaveetavate kaupade nimetisi muutus mitmekesisemaks. Esimesel aastal pärast hõlpsa Rahvavabariigi moodustamist püüdis hõlpsa väljavedu Nõunogude Liitu peamiselt põhja- ja niidiproviintside põllumajanduslike produktidega. Kuid soovis hõlpsa tööstuse taastamisega ja maa majandusliku taasühinemisega muutus tunduvalt hõlpsa väljaveo struktuur. Oluliselt kasvas hõlpsa lõuna- ja edelaproviintides toodetavate vä-

viliste metallide eksport. Samuti suurenes tee, koorisüdi, maapähkli ja lihaproduktide väljavedu. 1952. aastal kasvati Hiinas eksportima Nõunogude Liitu na misugused mis naupu nagu tsitrusviljad, banaanid, ananasiid aga samuti na tubanas, kampaol ja teised naubad.

Rahvamajanduse taastamise puicodil osutas Nõunogude Liit Hiina Rahvavabariigile na väga mitmesugust tehnilist abi. Nõunogude Liit saatis Hiina Rahvavabariigi nõunogude spetsialiste, mis osutariid hiina ettevõtetes, asutustes ja teaduslikes uurimis- institutides hiina spetsialistidele tehnilist abi ja aitariid ette valmistada hiina tehnilist naadrit.

Nõunogude spetsialistid vüriid Hiinas läbi mitmesuguseid uurimis- ja projekturimistoid ning võtriid osa seadmete monterimistest ja

nõinulasunnist. Nõunogude tradus-
linud uurimisinstituudid ja töös-
tusettevõtteid täitsid mitmesugusid
hüna Rahvavabariigi tellimusi.
Hüna Rahvavabariigi rahvamajaj-
duse taastamise perioodil osu-
tariid nõunogude spetsialistid teh-
nilist abi 50 suure tööstusettevõtte
ehitamisel ja renoustruureerimisel.¹
Hüna Rahvavabariigi saatis hü-
na noori õppima Nõunogude liidu
nõigematesse õppeasutustesse ja
traduslinesse uurimisinstituutidesse.
Samuti suunati hüna töölisi
Nõunogude liidu tööstusettevõttes-
se, kus nad tutvusid esirindline
tehnikaga ja omandasid uusi
töövõtteid ning praktilisi kogemu-
si.

---

1. М. И. Сладковский, Очерки экономических
отношений СССР с Китаем, лн 313.

II Nõunogude Lõdu majandusliinud
suhtes Hiina Rahvavabariigiga aastail 1953-1957.

Aastail 1950-1952 võis hiina rahvas edunalt lõpule hiina rahvamajanduse täieliku taastamise, misjuures reas majandushaardes toimus märgatav tõus, võrldes Hiina Rahvavabariigi ulse tootmise nõige nõrgema tasemega. Nii ühtas tööstusliinu tootmise maht 1952. aastal Hiina Rahvavabariigi ulse tootmise nõige nõrgema taseme elutricnergia tootmise osas 21,9%, nafta osas 36,3%, terase osas 46,1%, valtmetalli osas 67%, trumendi osas 154%, puuvillaste kangaste osas 93%, paberi osas 125%.¹ Võrldes 1949. aastaga kasvab nõige rahva-

1. М. И. Слагубенни. Опыки эконо-
мичеи өйномени СССР с Китаем, лн. 316.

majandusharuude nõgutoodang 1952. aastal 77,5% võrra, sealhulgas tööstustoodang 178,6% võrra ja põllumajanduse toodang 48,5% võrra.¹ Hiina rahvamajanduse taastamine perioodil olid täielikult lihvitud feodalismi jäänused põllumajanduses, hävitatud imperialistlike riikide võimased privilegid Hiinas ja nationaliseeritud mõis bürökratliku kapitalile kuuluvad ettevõtted ning muudetud need riiklikuks, sotsialistlikuks ettevõteteks. 1952. aastal oli Hiina Rahvavabariigi rahvamajanduses hakanud tähtsat osa etendama riiklik tööstus. Tema toodangu riikaal saavutas 41,5% nõgutoodangu väärtusest.²

Kõik need hiina rahva poolt saavutatud suured edusammud löid soodsa pinna ilmnemiseks laialdase plaanipärase majandusliku ühsehitustööle. Koostati Hiina

---

1. М. И. Слагубенный, Очерки экономических отношений СССР с Китаем, лн. 316

2. sealsamas

Rahvavabariigi rahvamajanduse arendamise viie aasta plaan aastail 1953-1957. Rahvamajanduse arendamise viie aasta plaan nägi ette kindla vundamendi rajamise Hiina industrialiseerimisele. Rasvetoöstuse arendamise nõval oli viie aasta plaanis tähtis koht ka transpordi, kergetoostuse, põllumajanduse ja kaubanduse valdkondade arendamisel ning naabri ettevalmistamisel. Rahvamajanduse arendamise viie aasta plaan oli Hiina rahva lohinguprogrammis Hiina Rahvavabariigi majandusliku võimsuse kindlustamisel. Selle plaani poolt üldiselt ühiskonnale edukas eluvõimise mõndis Hiina rahvalt nõigi siseti võimaluste maksimaalset kasutamist aga samuti ka majanduslike suhete laiendamist rahvademokraatiamaadiga ja ulkoisge Nõu-nogude liiduga.

1953. aasta märtsis kirjutati Moskvas alla protokollile naubanaibe kohta Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvabariigi vahel 1953. aastal ja samuti konvulppide liinale abi osutamise kohta Nõunogude Liidu poolt nite idetrijaa-made ehitamisel ja ekspluatatsioonis olevate idetrijaa-made laiendamisel.¹ Peale selle koosnõlastati riisunohad na nõigis teistes nüsimumtis, mis puidutariid majandusliku abi osutamist Nõunogude Liidu poolt Hiina Rahvabariigile esimese viie aasta plaani elluvõimise perioodil. Nõunogude Liidu valitus nõustus osutama majanduslikku ja tehnilist abi 91 uue ettevõtte ehitamisel ja renoustruureerimisel, mis pidiid moodustama Hiina Rahvabariigi tööstusliku programmi nese tuuma. Nende ettevõtte hulka kuulusid metallurgia,

---

1. Соби́но - ниса́ичеи өйноиенне, лн. 284

masinachituse, energeetika, meemia ja teiste hõlma Rahvavabariigi tööstusharude suuremad ettevõtted. Sial hulgas oli näha ka Nõunogude liidu abiga luua hõlma Rahvavabariigis misugused need tööstusharud nagu auto-, traktor-, lennukitööstus jt.¹

Tähtsaks sammuks nõunogude hõlma majanduslike suhete välises arengus oli Nõunogude liidu valitsusdelegatsiooni visiid hõlma Rahvavabariigi 1954. aasta septembris-oktoobris. Nõunogude delegatsioon reisis Pekingisse, et osa võtta hõlma Rahvavabariigi viienda aastapäeva tähistamisest. Eriinedes hõlma Rahvavabariigi viienda aastapäevale pühendatud pidulikul koosolekul, ütles m. Hrustšov: „Meie nõunogude inimesed peame oma vennalikeks kohusiks aidata meie sõbral ja vennal - hõlma rahval kindlustada

---

1. М. И. Сладковенный, Очерки экономических отношений СССР с Китаем, кн. 323.

oma rahvademokraatlikku rümi ja
ehitada sotsialismi... Hiina rahvas
võib olla kindlalt veendunud sel-
les, et nõunogude rahvas on naides-
pidi tema kindel ja ustav sõber ja
osutab talle igasugust abi ja toe-
tust võitluses Hiina Rahvavabariigi
võrse kergendamise ja arengu-
est.¹

Nõunogude Liidu valitsusdele-
gatsioon ja Hiina Rahvavabariigi
esindajate vahel toimusid läbirää-
nimised, mis lõppesid allkirjuta-
misega reale dokumentidele, mis pu-
gldasid mõlema riigi ühisid vaa-
teid ja ühisandeid rahvusvahelistes
nõuimustes aga samuti määrasid
kindlaks NSV Liidu ja Hiina rah-
vaste vennaliku koostöö võrised
teid.

Nõunogude Liidu ja Hiina
Rahvavabariigi valitsused leppisid
nõu nõunogude väeosade Post

---

1. Cobetno - mitaime oinomenue, lk. 293.

Arturist väljavõtmise ja sellel rajoonis asuvate ehitiste kasuta ülevõtmise kohta Hõina Rahvavabariigile. Nõnnogude vägede väljavõtmise ja ehitiste ülevõtmise tähtsajaks määrati 1955. aasta 31. mai.¹

Edasi lepiti nõnnu milja Hõina Rahvavabariigi rahvamajanduse arengu soodustamiseks loodud sgaühingu naotamise kohta, millised olid nüüd juba täitnud oma ülesande. Nõnnogude osa nendes sgaühingutes otsustati täielikult üle anda Hõina Rahvavabariigile, misjuures viimane tasub selle väärtsuse oma nappade insportide arvel Nõnnogude liitu.²

Nõnnogude liidu ja Hõina Rahvavabariigi valitsused leppisid veel nõnnu teaduslik-tehnilise koostöö arendamise kohta mõlema maa vahel. Selle nõnnu leppe alusel otsustasid mõlemad pooled anda ühe üksteisele tehnilisi dokumentatsioone ja vahel-

---

1. Coheino-nutaienne etnomerua, ln. 302 jj.
2. saalomas, ln. 303.

tada vastavad informatsioonid ning samuti saata oma spetsialiste teisele maale tehnilise abi osutamiseks ja teaduslik-tehniliste saavutustega tutvumiseks.¹

Vastastimulite majandusline ja kultuurisidemete tugevdamise eesmärgil leppisid Nõnnogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused kokku raudte ehitamise kohta Lanzhoust Alma-Atani. Sooljumes pidi Nõnnogude Liidu poolt hoolitsema raudte ehitamise eest omaal territooriumil, Nõnnogude Liidu valitsus pidi osutama Hiina Rahvavabariigile igapäevast tehnilist abi.²

Peale selle kirjutati alla kokkuleppele piinajalise meditsiini võimaldamise kohta NSV Liidu valitsuse poolt Hiina Rahvavabariigi valitsusele 520 miljoni rubla ulatuses ja samuti protokolli abi osutamise kohta NSV Liidu poolt Hiina Rahva-

---

1. Cobiteno - mitaieeue oinomenua, lk. 304.

2. ualsamas, lk. 305.

vabariigile 15 tööstusettevõtte ehitamisel ja varem allarijutatud kon-
struktsiooni põhjal ette nähtud sadamete
mahu suurendamise kohta 141 ette-
võttele üle 490 miljoni rubla väär-
tus.

Hüna Rahvavabariigi viienda
aastapäeva puhul andis Nõunogu-
de liidu Delegatsioon nõunogude
rahva nimel hüna rahvale üle
kingitusena täieliku komplekti
sadamid ja põllutöömehhanid 20
tuhanda hektari suuruse pindala-
ga riisiline põllumajandus loomi-
se jaoks. Tänaõs südamlikult Nõu-
nogude liidu valitsust selle sõbra-
line abi eest ütles Mao Ze-Dong:
„Pole nahtlust, et see riisiline põllu-
majandus mitte ainult ei etenda täht-
sat uskujulinnu osa hüna põllu-
majanduse sotsialistiline ümber-
kujuendamise suhtes, vaid aitab hü-
nal valmistada ette tehnilisi saad-

1. Советско-китайские отношения, л. 305
2. sealpamas, л. 306 jj.

reid põllumajanduse jaoks ja unida Nõunogude Liidu väärtusliku kogemusi undis- ja jäätmaade ülesharimisel. Hiina rahvas näeb selles nõunogude rahva suuremeelses abis veel üht nõunogude rahva sügava sõpruse väljendust hiina rahva vastu..."¹

Edasine sammus nõunogude-hiina majanduslike suhete aavikus oli Nõunogude Liidu valitsusdelegatsiooni visit Hiina Rahvavabariigi 1956. aasta aprillis. Nõunogude Liidu delegatsioon jätkas Pekingis Hiina Rahvavabariigi valitsusega juba varem Moskvas alustatud läbirääkimisi edasise Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahelise majanduslike koostöö määramises.

Nende läbirääkimiste tulemusena kirjutati alla kommuunide abi osutamise kohta Nõunogude Liidu poolt Hiina Rahvavabariigile 55 uut tööstusettevõtte ehitamisel.

---

1. Советско-китайские отношения, л. 308.

Nõukogude Liit nõustus andma
raudmeid ja muud liini tehilist
abi nende 55 ettevõtte ehitamiseks
umbes 2,5 miljardi rubla väärtus,
mis kuulub tasumisele Hiina
Rahvavabariigi poolt hiina
maurade inspektiivile Nõukogu-
de Liitu. Selles kokkuleppes puu-
dutati veel abistamise määramust
geoloogiliste tööde teostamiseks Hiinas.

Neil läbirääkimistel sõlmiti
meel kokkuleppe raudte ehitamise
kohta Langhoust Antogai jaamani.²

Nii meel, kui ka mõnikord selmi-
sed nõukogude-hiina majandus-
likud kokkulepped loiid tugeva
aluse majanduslike suhete eda-
sisele arengule nende suurriigi-
NSU dudu ja Hiina Rahvavabariigi
vahel. Nad näitavad, et nõuko-
gude-hiina majanduslik koostöö
võtab üha laialdasema ulat

---

1. Советско-китайские отношения, lk. 315 jj.

2. М. И. Сладковский, Очерки экономических отношений СССР с Китаем, lk. 331 jj.

import Nõunogude Litu. 1957. aastal ühtas import Nõunogude Litu ekspordi Nõunogude Litudust küllaltki suure summa - 776,1 miljoni rubla võrra.¹ Täieliku ülevaate nõunogude-hinna muutmisest aastail 1953-1957 annab järgnev tabel.²

	1953. a.		1954. a.		1955. a.		1956. a.		1957. a.	
	milj. rubl.	%	milj. rubl.	%	milj. rubl.	%	milj. rubl.	%	milj. rubl.	%
Ekspord NSVL-ist Hiinasse	2790,5	100	3037,1	108,8	2993,4	107,3	2932,1	105,1	2176,4	78,0
Import Hiinast NSVL Litu	1898,9	100	2313,4	121,8	2574,0	135,5	3056,9	161,0	2952,5	155,5
Kogu kaubavahetus	4689,2	100	5350,5	114,1	5567,4	118,7	5989,0	127,7	5128,9	109,4

Mis puutub nõunogude ekspordis aastail 1953-1957, siis tema iseloomus toimunud olulised muudatused. Vaadeldava perioodi vältel toimus nõu-

1. М. И. Срагновский, Советско-китайские экономические отношения, л. 186.
2. seal samas, л. 184.

nõugude ekspordis Hiinasse sadmete
riinaalu järjekindl kasv, tema väär-
tus tõusis 1957. aastal praegu pro-
ble nõugu nõunõugude ekspordi väär-
tust Hiina Rahvavabariini. Mari-
mate ja sadmete ekspordis etendas
põhilist osa komplekt-sadmete eks-
port. Hiina Rahvavabariini sisse-
vetavate nõunõugude sadmete nõugu-
väärtus 1953.-1957. aastail oli 4664 mil-
jonit rubla, sealhulgas komplekt-
sadmete väärtus 2839 miljonit rub-
la.¹ Nõunõugude düt varustas sel
perioodil sadmetiga 166 ehitata-
vat tööstusobjenti.² Tunduvalt suu-
rus sel ajavaheminul na nõu-
nõugude naftasaaduste ekspord Hi-
na Rahvavabariini. Hiina viisae-
tanu viimasel s.o. 1957. aastal ule-
tus nafta ja naftasaaduste ekspord
Nõunõugude liidust Hiina Rahvava-
bariini 1903 tuhande tonnini.³ Mustade

-
1. М. И. Сладковенный, Социально-экономическое сотрудничество, лн. 187.
  2. seal samas.
  3. seal samas, лн. 188.

metallide ekspordi väärtus aastail 1953-1957 oli 1337,3 miljonit rubla.¹ 1957. aastal rahanes nõunogude ekspord mustade metallide osas tunduvalt. See oli tingitud peamiselt just nende tootmise laienemisest Hiina Rahvavabariigis aga na sellest, et 1956. ja 1957. aastal suurenes mustade metallide import Hiinasse teistest maadest, isikranis Jaapanist ja Lääne-Euroopast. Seoses nõudmiste kiire ja teidainete tööstuse toodete tunduva kasvuga katnes vaadeldava perioodi lõpul puuvillaste kangaste, jalanõude, riietusosmete ja raste kaupade sissevedu Hiina Rahvavabariigi Nõunogude liidust täieliselt.

Majandusliku ühislootuse suured edusammud võimaldasid Hiina Rahvavabariigil laiendada 1953-1957. aastail pidevalt oma kaupade ekspordi Nõunogude liitu. Oluliselt

---

1. М. И. Слагювенский. Советско-китайские экономические содружества, кн. 188.

muutus na väljaveetavate kaupade iseloom. Hiina tööstuse minu manu tõttu suurenes hiina ekspordis iga aastaga fabrikaatide ja poolfabrikaatide riinaal tooraine ja töötlemata kaupade arv. Eriti märgatavalt suurenes tekstiiltoodete väljavedu. Kui 1953. aastal oli tekstiiltoodete väljaves riinaal ainult 3,6%, siis 1957. aastal oli see tõusnud juba 14,7% -le.¹ 1949.-1954. aastail vedas Hiina Rahvavabariiki Nõunogude Liidust sisse mitmesuguseid kangaid ja mõningaid teisi tekstiil- ja tricotaaž-tööstuse tooteid, kuid vaadeldava perioodi lõpul kannes ta ise need kaupad Nõunogude Liitu ekspordima. Esimese nisaastanu lõpus suurenes märgatavalt nirsuguste uute hiina kaupade väljavedu Nõunogude Liitu, mida varem sinna nas ühtse ei eksporditud, või itendasid selles teisejärgulist osa. Nõunogude-hiina

---

1. М. И. Сладковенный. Советско-китайское экономическое сотрудничество, кн 190.

naubandusse lülitusid praegu
nõin hiina rahvamajanduskaard
ja maa põhilised rajoonid. Hiina
lõuna- ja idaliosa võtsid seni osa
nõunogude - hiina naubandusest
ainult värviliste metallide ekspor-
tiga. Kuid nüüd hakkasid nad
Nõunogude Liitu ekspordima vä-
ga mitmesugusid tarbimusti too-
teid, bambustootid, banaane, ana-
nasse, mandariine, apelsine ja muid
tooteid. Märgatavat mõju hiina
ekspordile Nõunogude Liitu hakkas
avaldama tööstuslin Šanghai. Ja-
lanõud, pum ja galanteriinaubad,
mida toodeti just peamiselt Šang-
hais, liidsid nõunogude ostjate seas
üha suuremat nõudmist ja nende
riinaal hiina ekspordis Nõunogu-
de Liitu kasvas iga aastaga.

Nõunogude Liidu ja Hiina
Rahvavabariigi vahelised nauban-
duslikud suhted emanandis aas-

tail 1953-1957 üha laialdasema
ulatus ning haarasid selle perioodi
lõpul peaaegu mõni mõlema maa
tööstuse ja põllumajanduse haaru-
sid. Kapitalistlike riikide blokaadi
ja embargo poliitiline sõna Rahva-
vabariigi suhtes oli täielikult läbi
mukunud.

Suure hõlma rahvas on, mis
tõusid maailma kultuuri põhise
tähtsate kunstidega. Ta on ead-
and inimkonnaga seotud, mis
mograafi ja etnilise sõna on
paber ja sõna vahetamine ning
tänuvõrre inimkonnas. Kogu ma-
ile on tuntuks sõna väljenduse ja
maailmliku kultuuri tõusid.
Suure panuse on andnud maail-
ma teaduse maailma sõna ast-
ronoomid, matemaatikud ja filo-
soofid. Sõna kultuuri väljenduse-
tõusid väljendavad ühiskondlik

III Nõunogude-hüna kultuurilised suhted.

Suur hüna rahvas on rinas-
tanud maailmakultuuri paljude
tähtsate liintustega. Ta on and-
nud inimkonnale kompassi, sis-
mograafi ja püssirohu. Hüna on
paberi ja sõdi valmistamise ning
trükiunusti sünnimaaks. Kogu maa-
ilm tunneb hüna skulptuuri ja
maalimunsti meisturinke teoseid.
Suure panuse on andnud maail-
ma teaduse varasalve hüna ast-
ronoomid, matemaatikud ja filo-
soofid. Hüna kultuuri iseloomus-
tavad väljapäistvad ilunirjandus-

linnud tõusid ja algupärase teatri-
kunst, mis paistab silma oma
värviikkuse ja elu realistliku nu-
jutamise osuse poolt. Oma tä-
helepanuväärse multumisaavu-
tustega on Hiina avaldanud sa-
jandite joonul viljastavat mõ-
ju paljude teiste rahvaste kul-
tuuri arengule.

Kuid hiina rahvusliku kul-
tuuri arengut pidurdasid välis-
maised kolonisaatorid ja nende ko-
halikud näsilasid - hiina fodaalid
ja kompradoorne mõdalus. Nad
lõunatasid oma poliitilise rõhu-
mise ja majandusliku eksploatee-
rimisega hiina rahvusliku kul-
tuuri. Kasutasid poliitilist vägi-
valda saadud nad hiina töörah-
va alandavasse oluorda. Hiina
rahval, mis õiges rasnes ojusis,
polnud võimalikult kultuurilist osa
võtta. Lääne kolonisaatorid püüd-

gude kultuuris elavat usnuju hūna sotsialistline kultuuri loomis. Lumes nut sotsialistline kultuuri nasutab hūna rahvas nõunogude ja triste sotsialistline leri rahvaste rinualine noigemusi. Nõunogude ja hūna rahva vahel olid juba varem tekkinud mitmesugused kultuurialasid sidemed, kuid täielikult puhkes õitsule nõunogude-hūna kultuuriline noostöö pärast noomintangline rezümi kukutamist Hūnas. 5. outoobril 1949. aastal loodi Peningis Ülehiinaline Hūna-Nõunogude Sõprusühing. Selle ühingu põhiliinus ühisandens on sõbraline suhete arundamine ja tugevdamine Hūna Rahvavabariigi ja Nõunogude Liidu vahel. Ta on tõeline massiorganisatsioon, hūna töölinud, talupojad, sõjaväelased, kultuuritegelased, teadlased ja nooliõpilased.

Hüna-Nõunogude sõprusühing on teinud väga palju nõunogude kultuurisaavutuste tutvustamisel Hüna Rahvavabariigis. Nii näitens organisuris ühing 1952. aastal hüna-nõunogude sõprusmuu, mille jaoksul viidi meikjal läbi arvukaid hüna-nõunogude sõprusle pühendatud loenguid ja vestlusi ning organisuriti spetsiaalsid raadioülevandeid. Sõprusmuu läbiviimist võtsid aktiivselt osa meik Hüna Rahvavabariigi ühiskonna- ja kultuuritegelased. Sõprusmuu ajal saabus Nõunogude Liidust Hüna Rahvavabariigi nõunogude kultuurialal töötajate delegatsioon, kes külastas paljusid Hüna Rahvavabariigi linnu ja rajoonu. Nü külastasid nõunogude näitlejate truppi ja Nõunogude Armeu laulu- ja tantsumansambel 20 Hüna linnu, andes üle 140 kontserdi, mida külastas.

tas enam kui 200 tuhat vaata-
jat.⁴ Hõina-nõunogude sõprusmuu-
korraldamine aitas palju naasa
nõunogude-hõina kultuurisideme-
te laiendamisel.

Et muuta esindliku nõuno-
gude traditsiooni, muusika ja kirjanduse
saavutusi hõina laiale
rahvahulmale paremini nähte-
saadavaks on Hõina-Nõunogude
Sõprusühing organiseerinud tiheda
õhtusoolide, kursuste ja ringide võr-
gu, mis õpetatakse vene keelt.
Kuni 1957. aasta oktoobrini andis
ühing välja venekeelset ajalehte
„Sõprus“ ja ajakirja „Rahva-Hõina“,
milledes tutvustati nõunogude in-
imesi hõina rahva loova tööga
ja kultuuriluga. Alates 1957. aas-
ta oktoobrist hakkas ilmuma ve-
nekeelne nädalajakiri „Sõprus“.

29. oktoobril 1957. aastal arutati
Moskvas linna üldise koosolekul

---

4. Письм. Мин. История китайско-советской
дружбы, лн. 333.

Nõukogude-Hiina Sõprusühing, mille isimeheks valiti NSV Lõuna riigi ja ühiskonnategelane A. Andrejev. Hiina rahvas võttis selle ühingu asutamise vastu suure vaimustusega. Hiina-Nõukogude Sõprusühingu poolt saadeti Moskva telegramm, milles öeldakse: „Nõukogude-Hiina Sõprusühingu loomine on suureks tõendus selle kohta, et sõbraline koostöö suhtel Hiina ja Nõukogude Lõuna vahel tugevneb ja areneb iga päevaga... Hiina rahvas tervitab palavalt Nõukogude-Hiina sõprusühingu loomist.“

Nõukogude-Hiina kultuurilised sidemed avalduvad kõigepealt mõlema maa teadlaste tihedas koostöös. NSV Lõuna Teaduste Akadeemia Presiidium ja teaduslikud uurimis-instituudid on tihedates sidemetes Hiina Teaduste Akadeemia Presiidiumi ja teaduslike uurimis-instituutidega.

---

4. С. П. Шихвинский, Советско-китайские культурные связи, 10 м. КНР, Москва 1959, лк. 224.

Nõunogude ja hõna teadlased töötavad näinaks paljude teaduslike probleemide lahendamisel. Nii töötatakse ühiselt aatomenergia rakutstarbelise kasutamise probleemide lahendamisel ja norraldatakse ühisid teaduslike uurimise spetsiifilise. Samuti valitakse elavkoostöö nõunogude ja hõna teadlaste vahel astiti teaduse alal.

Iga aastaga kasvab mõlema maa teadlaste vastastikune osavõtmine norraldatavatist teaduslikest konverentsidest ja kongressidest. Kui 1953. aastal võtsid hõna teadlased osa ainult kolmest NSV Liidu Teaduste Akademia poolt organiseeritud teaduslikest koosolekust, siis 1957. aastal võtsid nad osa juba seitsmeteistkümnest teaduslikest koosolekust.¹

1955. aastal seitis Hõna Rahvavabariigi 8 nõunogude teadlaste

---

1. Сдл. Тихвинский. Советско-китайские культурные связи, лн. 219.

Delegatsioonid, kes pidasid rea loenguid, andsid konsultatsioone reaalteaduslikes küsimustes, vahetasid hinda kolleegidega teaduslike uurimistööde kogemusi ja tutvusid Hiina Rahvabariigi teadlaste poolt teostatava teaduslike uurimistöödega. 1956. aastal aga sõitis Hiina Rahvabariigi juba 25 nõunogude teadlaste delegatsioon. ¹

Märgatavalt laiendub ka mõlema maa teadlaste koostöö teaduslike uurimisspeditsoonide korraldamise osas. Kui 1955. aastal korraldati ainult üks suurim uurimisspeditsoon Hiina Rahvabariigis nõunogude ja hiina teadlaste ühisel osavõtul, siis 1956. aastal töötas juba neli niisugust speditiooni. ²

Hiina teaduse arendamiseks maailma mõige esirindlinuna teaduse tarmini töötati välja

---

1. С. А. Шухбунен, Советско-китайские культурные связи, л. 219.

2. *saltsamas*

hüna teaduse arendamise perspektiivplaani 12 aastaks (1956-1967). Selle laiahaardelise plaani noostamisest võttis osa üle 700 hüna teadlase.¹ Neile osutatakse tõhusat abi nõunogude teadlaste ja spetsialistide. Nõunogude teadlaste jagasid hüna kolleegidele oma teadusliku uurimistöo riiklikule kogemusele. Nõunogude teadlaste delegatsioonid liinuvad tegeid enam kui 300 ülevaatlitule ja spetsialist teaduslikule etteannet.²

Tähtis koht nõunogude-hüna teaduslikus koostöös on noorte spetsialistide ja teaduslike töötajate maadri ettevalmistamisel. Nõunogude liidu kõrgemates õppeasutustes omandavad paljud hüna üliõpilased kõrgema hariduse. Aastail 1951-1957 muinas hüna Rahvavabariigi NSV liitu

-
1. А. Арнольдс, Т. Новак. Культура народного Китая, л. 50.
  2. М. С. Камыса. Советско-китайские отношения, л. 378.

õppima üle 6500 üliõpilase.¹ Paljud hõna aspirandid on Nõunogude lüüdis naitsnuv oma väitekirjad ja pöördunud tagasi kodumaale juba nooenuv teadlastena. Alatus 1957. aastast hakkas na Nõunogude lüü saata ma oma üliõpilasi õppima hõna nooogenatise õppeasutustesse.²

11. detsembril 1957. aastal sõlmiti NSV lüüdu Teaduste Akademiama ja hõna Rahvavabariigi Teaduste Akademiama vahel noonu- lüpe teadusliku noostöö nohta, mis näib ette ühiste uurimistöde ja ekspeditsioonide organiseerimist ning töö noordineerimist tähtsamatis teaduse ja tehnikama uurimustes.³ See noonulüpe oli tähtsans sammuna Nõunogude lüüdu ja hõna Rahvavabariigi teadusliku noostöö edasises arengus.

1. М. С. Капица. Советско-китайские отношения, лн. 379.
2. С. А. Шихвинский. Советско-китайские культурные связи, лн. 210.
3. М. С. Капица. Советско-китайские отношения, лн. 379.

Nõunogude-hüna kultuuri-
sidesmetis on tähtis noht noos-
tööl kunsti ja kirjanduse vald-
konnas. Hüna rahvas tunneb
suurt huvi ja armastust nõu-
nogude kunstiga vastu. Nõunogu-
de näitlejate, lauljate ja teiste
lavakunstnike kollektiivid on nor-
duvalt vähenenud hüna Rahvava-
barügis ja saanud seal suure
mõnu osalists.

Nõunogude kunstialal tööta-
jad on sageli osutanud oma hü-
na kolleegidele sõbralikku abi.
Nõunogude teatritöötajad eitasid
organiseerida Peningi Teatriunus-
ti Keskinstituudi juures näitejuh-
tide kursused, millest võtsid osa
ja lõpetasid võnkalt paljud hü-
na näitlejad. Palju tähelepanu
osutasid nõunogude spetsialistid
sealjures näitlejate mänguosu-
sile, lavakunstnikule, grimmerimi-

sele ja lava valgustamiseks. 1956. aastal lavastas Peningi Rahvalin Kunstiteater nõukogu de näitejuhi kaasabil M. Gorni näidendi „Jegor Bulõtšov ja teised.“ E. B. Nahtangovi nimeline Teater saatis hõna kolleegidele ülevõtteid sama näidendi mitmesugustest lavastustest nõukogu teatrilavadel ning samuti nostüümide kavandeid, mis aitavad kaasa lavastuse õnnestumisele.¹ Hõna Rahvavabariigis etendus ka nõukogu dramaturgi Arbužovi näidend „Tanja“. Näidendi lavastamisel osutavad suurt abi hõna näitlejatele teose autor ja näitleja Škopina.²

Samalaadset abi on osutanud ka hõna näitejuhid nõukogu lavastajatele hõna näidendite ja teiste kunstiteoste lavastamisel nõukogu teatrilavadel.³

1. С. Л. Шихвинский. Советско-китайские культурные связи, лк. 214.
2. М. С. Капица. Советско-китайские отношения, лк. 380.

Hüina lavamunstinud on pannud nõnoguude publikule head mülanosti oma parimate lavamunsti saavutustega. Hüina näitlejate esinemised võeti nõnoguude kvaltvaatajasnonna poolt vastu suure huviga. Mesuvas ja tiistes suuremates Nõnoguude lüdu linnades toimurid hüina näitlejate nohtumised nõnoguude töötajatega. Need nohtumised demonstrierisid nõnoguude rahva armastust hüina rahva ja hüina munsti vastu.

Tihe neostöö valitses Nõnoguude lüdu ja Hüina Rahvavabariigi vahel ninomunsti alal. Pärast rahvarivolutsiooni võitu keldus hüina rahvas vaatamast amurina reantsioonilisi filme. Suure populaarsuse emandasiid Rahva-Hüinas nõnoguude filmid. Neid hakati dublerima hüina keldes.

1949. aastast nuni 1957. aasta esimese pooleni dubleeriti 216 nõunogude filmi.¹ Kuivõrd suur huvi valitses Hiinas nõunogude filmide vastu, näitab ilmelmalt asjaolu, et aastail 1949-1957 linastus Hiina Rahvavabariigi kinoteatrites 289 nõunogude filmi, mida vaatas 1615 miljonit inimest.² Hiina rahvas vaatab suure huviga nõunogude filme, mis peegeldavad nõunogude rahva nangelaslinnu võitlust oma vabaduse eest modusõja päevil ja suurs Tsammasõjas, aga samuti ka filme nõunogude rahva loovast tööst. Ollis näinud nõunogude filmi „Alusandri Matrossov“, nõndas hiina vabatahtline väeosa võitleja Huang Ji-quang Matrossovi nangelastegu, mattis oma kehaga vaenlase tulistuspunkti laskeava.³

1. Чиселн Цзао-тэй. Советские фильмы в Китае, „Дружба“ №12, 1957, лк. 13.
2. М. С. Каниса. Советско-китайские отношения, лк. 381.
3. А. Арнольдов, Т. Новик. Культура Народного Китая, лк. 143.

Tõhusat abi ninonunsti arendamisel Hõna Rahvavabariigis on osutanud hõna kolleegidele nõunogude minoalal töötajad, viiti nõunogude režissöörid S. Guassinov ja A. Narlanov, mis töötasid koos hõna režissööridega filmide „Hõna rahva võit“, „Vastatav hõna“ ja teiste filmimisel.⁴

Suure murruga linastuvad nõigis Nõunogude Lõdu painades hõna filmid. Kustumatul mulje on jätanud nõunogude inimustele murrugused sumpäraseid hõna filmid nagu „Hallipäine tütarlaps“, „Tassõdur“, „Hõna tüdruk“, „Kaatriid tormisel murrul“ ja teised.

Ühens kultuurisidemetel laiendamise moodusens Nõunogude Lõdu ja Hõna Rahvavabariigi vahel on vastastinune nõunogu-

---

4. А. Н. Жерохович, Основные этапы развития китайского кино, Вопросы культурной революции в Китайской Народной Республике, Москва 1960, в. 282.

de ja hõna kunstiteoste näituste korraldamine. 1950. aasta sügisel avati Moskvas Riinliini Tretjakovi galerii saalides hõna kunsti näitus, kus oli eksponeeritud üle tuhande hõna maalimunsti, skulptuuri, graafika ja tarbekunsti teose.¹ See oli esimene silmapaistev hõna kunsti näitus, mis toimus Nõnnogude Liidus pärast Hõna Rahvavabariigi moodustamist. Pärast seda toimusid hõna kunstiteoste näitused peale Moskva na paljudes teistes Nõnnogude Liidu linnades. Nii avati 1956. aasta augustis Leningradis huvitav näitus Hõna Rahvavabariigi ajaloost, olustikust, kultuurist ja igapäevast elust, kus oli osutatud väga mitmesuguseid aspekte.² Nõnnogude inimesed võisid näitusel tutvuda nende kunsti muu-

---

1. М. С. Камуза, Советско-китайские отношения, лк. 384 жж.

2. Там же, лк. 385.

datustega, mis olid toimunud Hiina Rahvavabariigi majandus- ja kultuuris. 1956. aasta jaanuaris Harbinis toimunud tarbeks-
 ti näitusel oli esponderitud üle naha tuhande eseme. Näitust külastas 200 tuhat inimest.¹
 1956. aasta mais avati Ujolis näitus, mis väljapandud 100 toot, mis kuuluvad naasaegse hiina kujutava kunsti parimatele esindajatele.²

Ka Hiina Rahvavabariigis on organiseeritud palju nõukogude näitusi. Erakorralne menu oli seoses Hiina Rahvavabariigi viienda aastapäevaga 1954. aastal Pekingis organiseeritud näitusel NSV Liidu majanduse ja kultuuri üleschituse saavutustest, mida külastas ligi kolm miljonit inimest.³ Sama näi-

-
1. М. С. Кануза. Советско-китайские отношения, лн. 386.
  2. Seal samas.
  3. С. Л. Шихвинский. Советско-китайские культурные связи, лн. 216.

tus toimus na Šanghais ja teis-
tes Hina Rahvavabariigi linna-
des. Šanghais toimunud näitust
nõlastas umbes neli miljonit in-
must.¹ 1956. aasta juunis avati
Peningis Hina Rahvavabariigi
Teaduste Akadeemia raamatuko-
gu organiseerimisel nõunogude
teaduslik- tehnilise kirjanduse
näitus.²

Nõunogude - Hina sõbraliikum
multumialast noostööd väljendab
nujunalt vastastikune häarikas-
te kultuuri mõistusmäärnide
vahetamine. Nii anti 1955. aasta
septembris Hina Rahvavabariigi
muuseumitöötajate delegatsioonile
üle rida ainulaadseid insponaate,
mis olid säilitatud nõunogude muu-
suumides.³ 18. septembril 1956. aas-
tal anti Hina Rahvavabariigi
valitsusele üle Tsini Dünastia

-
1. С. П. Шихвинский. Советско-китайские культурные связи, в. 216.
  2. М. С. Капица. Советско-китайские отношения, в. 386.
  3. С. А. Шихвинский. Советско-китайские культурные связи, в. 216.

documentide nogu, mis oli säilitatud NSV liidu Riiklikus Arhiivis.¹

Hiina Rahvavabariigi Kultuuri-ministerium nimis omaorda Nõunogude Liidu muuseumidele 1956. aastal üle naha tuhande kunstiseme ning 1957. aasta jaanuaris täiendavalt 550 kunstitrost.²

Laia ulatuse emandas ka kirjandustrosti vahetamine mõlema maa raamatunogude vahel. Nii sai 1954. aasta juunis Pekingi Riiklik Raamatunogu üle 3500 raamatu Moskva Leninini-nimeliselt Riiklikult Raamatunogult ja NSV liidu Teaduste Akademia Raamatunogult.³ 1957. aasta detsembris aga sai NSV liidu Teaduste Akademia Iihisnoomate-duste Kirjaraamatunogu Hiina

---

1. С. П. Шихвинский, Советско-китайские культурные связи, лн. 216 jj.

2. *названия*, лн. 217.

3. А. Саармägi. Rahva-Hiina tänaast ja homast, Tallinn 1959, лн. 90.

Rahvavabariigist 250 aasta vanuse Hiina entsüklopeedia 806 köitelise exemplari.¹

Suurt huvi tunneb hiina rahvas maailma mõige usundliku maailma ilunirjanduse - nõunogude ilunirjanduse vastu. Hiina keelde on tõlgitud mõin vene klassikalise ja nõunogude kirjanduse parimad teosed. 1950. aasta algusest kuni 1956. aasta juunini müüdi Hiina Rahvavabariigis 13981 tuhat nõunogude raamatut.² Nõunogude autorite ilunirjandusliku teosed innustavad hiina rahvast sotsialismi ehitamisel. Pavel Kertsagin, Alexander Matrossov, Zoja Kosmodemjanskaa, Oleg Košvoi, Alensci Maresjev ja teised nõunogude ilunirjanduse mangelased jäävad inna hiina rahvale slavans usujaks. Järgides Alensci Maresjevi usku-

-
1. С. Л. Пухвинский. Советско-китайские культурные связи, л. 217.
  2. М. В. Камча. Советско-китайские отношения, л. 382.

ju saatis hiina vabatahtlik Cai
Jin-tong võitlusis ameerika ag-
ressiivide vastu Koreas norda ran-
gelastio. Ollis raskesti haavatud
jätuas ka võitlust ja hävitas
automaaditulega militeist vaen-
lase sõdurit ning roomas pärast
seda mägisel maastikul raskesti
tingimustes oma väeosa asukohta.
Kuivõrd suurt tähtsust omab
nõunogude ilunirjandus hiina
noorsoo kasvatamisel kommunist-
liku moraali vaimus, sellest rii-
jutab väga ilmnalt Peningi Riik-
liku ülikooli professor Zao Jing-
hua: "Nõunogude ilunirjandus kas-
vatab meie noorsoos palavat
armastust töö, kollektiivi, kom-
munistliku patrii, oma koduma-
rahu ja nõugu maailma tööta-
jate vastu."²

Nõunogude lugijad hindavad
oma kõrva nõrgelt hiina ilunir-

1. Цао Цзин-хуа, Русская и советская ли-
тература в Китае, Вопросы культурной революции
в Китайской Народной Республике, Москва 1960, кн. 215.
2. Цао Цзин-хуа. Советская литература воспи-
тывает нашу молодежь, "Народный Китай" № 21 1952,
кн. 32.

jäandust. Suurel hulgal on tõl-
gitud hiina ilunirjanduse aga-
sarnuti na ihisnondliu-politi-
lise ning teadusliku kirjanduse
paremaid teoseid vene ja teiste
NSV liidu rahvaste kultuse. Mil-
jonid nõunogude lugejad tunnevad
hiina klassikute Bo ju-yi, Li Bo,
ja Lu Xini teoseid. Suure popu-
laarsuse on Nõunogude liidus
omandanud Guo Mo-ruo, Mao Dun,
Lao She, Zhao Shu-li, Ba jini,
Ye Sheng-tao, Zhou Li-bo, Liu
Bai-yu ja teiste naasagrite
hiina kirjanduse raamatud, mis
kirjeldavad hiina rahva nange-
laslinnu võitlus välismaiste ane-
tajate ja nohaline hiina fadaali-
de vastu ja sarnuti kirjeldavad
tama rahulinnu loovat ühisühit-
tööd.

Hiina kirjanduse levimise
soodustamiseks avati 1955. aasta

oktoobris reas Nõukogude Liidu linnades sputriaalsed raamatukauplused, kus müüakse Hiina Rahvavabariigi ja teiste rahva-diplomaatiamaade kirjandust.

IV Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vaheline võitlus rahus eest.

Oma resistentsimise esimestel päevadest peale ajab Hiina Rahvavabariigi järgijad rahus ja maostöö poliitikat teigi maade vahel, mis põhineb teiste maade sisearjades mitte rahulolevuse ja vastastikusel soovimatusel austamisel. Juba Rahva-Hiina loomise esimesel päeval teatas Hiina Rahvavabariigi valitsus, et ta on nõus rääkima diplomaatiliselt suhtes iga välisvalitsusega, mis on valmis sellele pidama võrdust, vastas-

IV Nõunogude liidu ja Hiina
Rahvavabariigi ühine võitlus rahu eest.

Oma eksistentsimise esimes-
test päevadest peale ajab Hiina
Rahvavabariik järjekindlat
rahu ja koostöö poliitikat kõi-
gi maade vahel, mis põhineb
teiste maade sisiasjadesse mitte-
vahelengamine ja vastastikusel su-
veraansusel austamisel. Juba Rah-
va-Hiina loomise esimesel päe-
val teatas Hiina Rahvavabariigi
valitsus, et ta on "... nõus nehtes-
tama diplomaatiliseid suhteid iga
välisvalitsusega, kes on valmis
kinni pidama võrdsuse, vastas-

tinuse namu, vastastinuse terri-
toriaalse punktumatusu ja su-
veräänsuse austamise printsiipi-
dest.¹

K. Marx õpetas, et sotsialism
ja rahu on lahutamatu, et
sotsialistliku ühiskonna... rah-
vusvahelisus printsiibina on ra-
hu, sest kõigil rahvastel on üks
ja sama printsiip-töö.² Ka
Hiina Rahvavabariigi rahu- ja
kõigi rahvaste vahelise sõpu-
se poliitika tuleb tema ühis-
kondliku-politilise noma iseloo-
must. Hiina Rahvavabariigis po-
le naisuguseid jõudusid, mis taot-
lensid võõraste maade valluta-
mist ja teiste rahvaste ojaasta-
mist. Hiina rahvas pühendab
kõin oma jõud sellele, et muu-
ta oma maa võimsaks in-
dustriaalmaaks ja selle ühisar-
de edunaks täitmiseks vajab

---

1. Советско-китайские отношения, lk. 214.

2. K. Marx ja F. Engels. Valitud teosed I kd.,
Tallinn 1957, lk. 387.

ta ulnõige püsivat rahu.

Hõina Rahvavabariin võitleb rahu eest nagu maailmas sees Nõunogude liidu ja teiste sotsialistliku leeri maadega. Nii Nõunogude liidul kui ka Hõina Rahvavabariigil pole põhjust alustada sõda võõraste maade anastamiseks, ega samuti sgeada end teiste maade siseasjadesse. Nad teavad väga hästi, et sotsialistlikku nõrda ei saa ühelegi rahvale peale suruda, vaid et see tuleb iga maasissimiste jõendude revolutsioonilise võitluse tulemusena.

Eriti ujuunalt väljendab Nõunogude liidu, Hõina Rahvavabariigi ja teiste sotsialistliku leeri maade järgemõeldat rahupoliitikat N. S. Hrustšov, õeldes: „Nõunogude liidul, Hõina Rahvavabariigil ja nõigil teistel sotsia-

listlikele maailmale on järjekindlaks tegevusjooniks nõrgendada rahvusvahelist piirvõtet, lõpetada „külm sõda“ ja relvastumise võidujooks, nehtistada mindel rahu rahvaste vahel riigide ühisvõrdline korraga riigide rahuline kooskõlastamine alusel. See joon tuleb sotsialistlike riigide välispoliitika olulisest.”¹

Hüna Rahvavabariigi moodustamine võeti imperialistlike riigide poolt vastu vaenulikult. Hoolimata oma poliitika haldast läbinurumist Hüna suhtes ei loobunud Ameerika ühendriigide ja teiste imperialistlike riigide valitsevad ringkonnad mõtet taastada Hünas mõisnike ja kompraatorite võim ning muuta Hüna musti poolkoloniaal-

1. N. S. Hrustšov. Rõne NSVdide ühennõunogu ühensandal istungjärgul 21. detsembril 1957.a., Tallinn 1958.

sus maans. Ameerika Ühend-
riikide ja teiste imperialistlike
riikide valitsuvad ringkonnad
püüdsid alates Hiina Rahvava-
bariigi moodustamisest heida
tähta enamal tähtsate rahvus-
vaheliste probleemide lahenda-
misest.

Juba 1949. aastal pöördus Hi-
na Rahvavabariigi valitsus ühi-
nenud Rahvaste Organisatsiooni
poole ja nõudis, et Hiina Rah-
vavabariigi isindajatele, kui Hi-
na rahva tõelistele isindaja-
tele antaks nende sadusliku noht
ühinenud Rahvaste Organisatsioo-
nis. Seda Hiina Rahvavabari-
igi õiglast nõudmist toetas Nõu-
kogude Liit ja mõin teinud sotsia-
listliku luri maad. Nii hätle-
tasid Praessamble viimatal is-
tungjärgul 1950. aastal Hiina
Rahvavabariigi lubamise poolt

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 16 maad, nende hulgas kõin sotsialistliku lüri maad ja riida Aasia maid (India, Birma, Afganistan, Pakistan).⁴ Kuid Ameerika ühendriikide ja teiste imperialistlike riikide vaenuliku positsiooni tõttu ei võetud Hiina Rahvavabariiki Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni liikmeks, olgugi et hiina rahvas etendas Teise maailmasõja ajal tähtsat osa aqumivaste jõudude purustamisel.

Ühine tõsisus probleemiks Kaug-Idas, mille lahendamise on kiirelt seotud Hiina Rahvavabariigi huvidega, on rahulepingu sõlmimine Jaapaniga. Hiina on olnud paljude aastate jooksul militaristliku Jaapani aqumivõoni ohvriks, tal on tulnud taluda palju masunisi so-

---

4. В. П. Нихамин. Нарушенная советско-китайская дружба - оплот мира и безопасности на Дальнем Востоке, Москва 1955, л. 20.

ses võitlusega jaapani reier-
vallutajate vastu. Seejärel engi
Hiina Rahvavabariigi duliselt
huvitatud jaapani nürimuse
Demokraatlikust lahendamisi-
st.

Hiina Rahvavabariigi ja Nõu-
nogude Liidu riisunohad jaapa-
ni suhtes on täielikus meesnö-
las. Seda nimmitab 14. veebruaril
1950. aastal sõlmitud Nõunogude
Liidu ja Hiina Rahvavabariigi
vahelise sõpruse, liidu ja vastas-
tinnuse abistamise lepingu teine
artikkel, mis nõlab järgmiselt:
„Mõlemad lepingupoold nõustu-
vad vastastinnuse tinsmule alusel
taotlema mees teiste Tins ma-
ailmasõja aegste list las riinide-
ga võimalinult lähema aja väl-
tel rahulepingu sõlmimist jae-
paniga.“¹

Kuid Amurina tihendriigid

---

1. Советско-китайские отношения, л. 220.

ja Inglismaa ignoreerisid Nõu-
nogude Liitu, Hiina Rahvava-
barüni ja teisi Aasia maiid
rahulepingu projektis neostami-
sil. Nõunogude Liidu valitsus
avaldas sügavat protesti mis-
guse Amerina ühendriikide po-
litina kohta. Nõunogude Liidu
valitsus paljastas neiu projektis
leiduvad puudused. Ta näitas, et
projekt ei sisalda mingisugust
garantiid jaapani militarismi
taassünni vastu, ei näe ette
välismaiste sõjavägede väljavii-
mist jaapanist, talub jalge alla
jaapani rahvusliku õiguse ja
riikub jämedalt Hiina Rahvava-
barüni seadusliku õigust tema
lahutamatu osale - Taiwanile ja
teistele saartele.⁴ Times esile
projektis leiduvad puudused aval-
das Nõunogude Liidu valitsus ka
omapeelsed täiendused nende puu-

---

4. Советско-китайские отношения, л. 260jj.

Druste kõrvaldamisens. Nōnōgude lüde valitsus märnis, et rahulping jaapaniga tulb väl- ja töötada Kairo Deklaratsiooni, Potsdami Deklaratsiooni ja falta nõnnulippe alusel, misjuures jaapan peab saama rahucemas- tavans, Demokraatlinuus ja sõl- tumatus riigins, jaapani sõja- vägede arvu tulb pürata ja jaapani rahulinuu majandus- linuu arungut ning jaapani naubandust ei tohi pidurdada. Samuti märnis Nōnōgude lü- du valitsus, et hiljemalt aasta jooksul pärast rahulpingu sõl- mimist jaapaniga tulb jaapa- rist välja vüa nõin okupatsiooni- väed ja linvideride sõjalisud baa- sid jaapanis. Rahulping peab ma ette nägema, et jaapan ei tohi osa võtta ühestni koalitsio- nist, mis olus suunatud mõne

rüigi vastu, mis võttis osa sõ-
jast militaristliku Jaapaniga.¹

Hüina Rahvavabariigi valitsus
kütis need Nõunogude Liidu va-
litsuse määrused ameerina ra-
hulepingu projektile kohta Jaapa-
niga täielikult heaks. Kuid Ameer-
ina Ühendriigid ei arvestanud
Nõunogude Liidu ja Hüina Rah-
vavabariigi õiglasi seisukohti,
vaid jätkasid oma endist joont.

4. septembril 1951. aastal ava-
ti San Franciscos konverents ing-
lise-ameerina rahulpingu pro-
jektile arutamiseks Jaapaniga.
Konverentsile saabusid viiskümne
ühe maa delegatsioonid.² Suurem
osa nünidest, mille delegatsioonid
sõitsid San Franciscosse
ei võtnud osa sõjast Jaapani
vastu, kuna aga Hüina Rahva-
vabariigi, Korea Rahvademokraat-
liku Vabariigi, Mongoolia Rah-

---

1. Собиено-китайские отношения, лк. 263 жж.

2. В. М. Тухаров. Политика США в отношении
Китайской Народной Республики, Москва 1958,
лк. 133.

navabarügi ja Viitnami Demokraatliku Navarügi, mis andsid suure panuse militaristliku jaapani purustamisel, isindajaid San Francisco si nutsutud.¹ Konverentsist neldusid osa võtmest na India ja Birma. Nüingus olukorras ei olnud arusaadavalt võimalik antatava probleemil õiglase lahendamise. Konverentsil kritiseeris NSV Liidu isindaja Gromõno rahulepingu projektid ning rõhutas Hiina Rahvabarügi saduslikku õigust osa võtta konverentsist. Ta tegi ettepaneme nutsuda Hiina Rahvabarügi isindajad konverentsile. Kuid Amurina ühendügid ei võimaldanud nõukogude ettepanemite antamist ja kirjutasid rea maadega alla separativsele lepingule Jaapaniga. Nõukogude Liidu ja Hiina Rah-

---

1. Б. М. Бухаров. Политика США в отношении Китайской Народной Республики, л. 133.

vabavarügi valitsused ei tunnustanud seda „rahulepingut“ ning jätnud võitlust õiglaste suhete loomise ust Jaapaniga.

12. oktoobril 1954. aastal avaldasid Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused ühise deklaratsiooni suhete kohta Jaapaniga. Selles deklaratsioonis avaldasid mõlemad valitsused süvast kaastunnet Jaapani rahvale, kes on rasnes olukorras Ameerika Ühendriikide poolt Jaapanile pealesurutud lepingute tõttu ja avaldasid lootust, et Jaapani rahval jätkub jõudu, et vabaneda välismaisest sõltumusest. Samuti väljendasid mõlemad valitsused oma valmisolekut nehtstada Jaapaniga normaalsed suhted. Deklaratsioonis öeldakse: Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused lähtuvad oma

poliitilises jaapani suhtes riini-
de rahuliku noosensisterimise
printsiibist, sõltumata nende ühis-
mondlinust norrast, olles veendu-
nud selles, et see vastab kõigi
rahvaste elulistele huvidele. Nad
on tihedate kultuurisidemete loo-
mise ja laialdaste kaubandus-
like suhete arendamise poolt
jaapaniga mõlemapoolsel sood-
satel tingimustel." See deklaratsio-
on näitas järjekordselt Nõun-
gude liidu ja Hiina Rahvava-
harigi rahvarmastava poliiti-
na omakasupüüdmatus iseloo-
mu.

1950. aasta juunis asusid
Ameerika Ühendriigid otsuse sõ-
jalise agressiooni tule Kaug-Idas.
Nad provotseerisid nõudsoja Koreas.
25. juunil tungisid Korea Rah-
vademokraatiline Nõunarigi pü-
ridesse Li Sõn Mani sõjaväed ning

---

1. События-нашием отношении, лн. 302.

järgmise päeva hommikul lülitusid sõjategevuse na amerina sõjaväed. Samaaegselt alustasid Amerina Ühendriigid agussiooni na Hiina Rahvavabariigi vastu. Amerina sõjaväed okupatsiooni Tai- vani ja Pinghuludao saared ning amerina lennukid rünnasid nõr- duvalt Hiina Rahvavabariigi õhupõue, pommitades Hiina ra- huklinna linnu ja külasid. Nii rünnasid amerina sõjalennukid 1950. aasta 27. augustist kuni 10. novembrini Hiina õhupõue 30 korda, 10. novembrist kuni 14. novembrini 28 korda.⁴ Kang- Idas tennis ohtlik olukord. Nõukogude liit ja Hiina Rah- vavabariik astusid otsustavalt välja Amerina Ühendriikide agussiooni vastu Kang- Idas. Oma avalduses amerina rebas- tatud interventsiooni kohta Korea

---

4. Т. Эфимов. Оперии по новой и новейшей истории Китая, Москва 1957, лн. 534.

paljastas Nõunogude Lõdu valit-
sus täielikult Amerina Ühend-
riimide poliitina agressioon is-
loomu Korea suhtis. Selles aval-
dusis öeldakse: „Amerina sõja-
liste jõudude sissetungimine Ko-
reasse kujutab endast avalikku
sõda Korea rahva vastu. Selle
esmärgiks on ilma jätta Korea
rahvuslinust sõltumatusist, mitte
võimaldada rihti demokraatliku
Korea riigi loomist ja nehtista-
da Koreas vägivaldselt rahva-
vastane režiim, mis võimaldab
Amerina Ühendriimide poliitvatil
ringkondadel muuta teda omu ko-
loonians ja kasutada Korea ter-
ritooriumi sõjalis-stratugiilise
platsidarmina Kaug-Idas.“

Amerina Ühendriimide sõja-
line vägivaldapolitina vaba-
dustarmastava Korea rahva vas-
tu ning agressiooniantid Hiina

---

1. Советско-китайские отношения, л. 253.

Rahvavabariigi suhtis nutsusid
hüna rahva seas esile ägida
pahameletorni. Hüna rahva
hulgas, kes oli nõrdinud amee-
rika militaristliku niidnõuna
agressiivset tegevust, tennis stü-
hiliselt lünnamine abi osutami-
sus nõua rahvale vabatahtli-
kul alusel. Hüna rahvas pidas
oma rahvusvaheliseks nõhusens
aidata sõbralinnu nõua rah-
vast tuma nangeplaslinus võit-
lusis vabaduse eest. Tuhanded
parimad hüna rahva pojad
ja tütreid astusid vabatahtline
riidadesse ja võitlusid õlg-õla nõi-
val Korea Rahvaarmeeaga amee-
rika anastajate vastu.¹ Hüna
vabatahtlinud näitarsid nõgu
maailmale, millistens nange-
lastegudens on nõimuline vaba
hüna rahvas, et näitsta oma
ajaloolisi saavutusi ja aida-

1. Э. Ф. Ковалев. Китайская Народная Республика-
Беллкая держава мира, Москва 1954, лн. 49.

misele fulgeolekunõunogus.¹ Hiina Rahvavabariigi valitsus väljendas oma telegrammis fulgeolekunõunogu isimehele ja ühinenud Rahvaste Organisatsioonile praesentiaile täielikku nõusolekut Nõunogude valitsuse ettepanemutega. Ta rõhustas, et nõunogude ettepanemud "... vastavad täielikult ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjale ja Aasia ning noogu maailma rahvaste lootustele." Samuti teatas Hiina Rahvavabariigi valitsus, et ta ei saa leppida Ameerika ühendriikide relvastatud agressiooniga Hiina Rahvavabariigi vastu ja nõudis, et ühinenud Rahvaste Organisatsioon aitaks suda Ameerika ühendriikide agressiivset sammu ja võtaks tavitusle abinõud Ameerika ühendriikide relvastatud jõudude väljavõimisteks Taiwanilt ja

1. М. С. Каннига. Советско-китайские отношения, лк. 397.

2. Советско-китайские отношения, лк. 235.

teistelt Hiinale kuuluvatelt aladelt.¹

Hoolimata sellest, et Nõunogu-
de Liidu ettepanemud Hiinale ühi-
nenud Rahvaste Organisatsioonis
tagasi, oli nende isitamisel suur
tähtsus. Nõunogude Liidu delegat-
sioon ja Hiina Rahvavabariigi
esindaja Wu Xiu-quan paljasta-
sid nõunogude ettepanemute au-
tamisel neiu sõjaohutajate töö-
liseid kavatsusi.

Piirdes õigustada oma sõja-
list agendiooni Korea Rahvade-
mokraatliku Vabariigi ja Hiina
Rahvavabariigi vastu tõstsid Ame-
rika Ühendriigid Ühinenud Rah-
vaste Organisatsioonis ühisrüsi-
muse Hiina Rahvavabariigi in-
terventsioonist Korus. Nad süü-
distasid „interventsioonis“ hiina va-
batahtlinne, kes tegelikult aitasid
noora rahvast tema vabadusvõit-
luses. Nõunogude Liidu delegatsioon

---

1. Советско-китайские отношения, кн. 256-й.

näitas, et see on alatu laim
Hüna Rahvavabariigi kohta, mil-
lega Amerina Ühendriigid püüa-
vad püta noogu maailma ava-
linnust. Hoolimata sellest võttis
Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni
Praassamble vastu otsuse muulu-
tava Hüna Rahvavabariin. ag-
ressoriks. Selle sammuga häbis-
tas Ühinenud Rahvaste Organi-
satsiooni unnost täielinult nõi-
gi vabastarmastavate rahvas-
te silmis. Tä... asus Rahvaste Li-
du nurga mälestuse häbistavale
teele, muutudes amerina agres-
siooni relvaks.

Nõunogude Liit ja Hüna Rah-
vavabariin jätkuasi na pärast
seda Ühinenud Rahvaste Orga-
nisatsiooni häbistavat sammu
nõitlust sõjategevuse lõpetami-
se ust Koreas. 1951. aasta juunis
tegi Nõunogude Liidu Valitsus ite-

---

4. Т. И. Тухаров. Политика США в отношении
Китайской Народной Республики, в. 98.

panemu sõlmida vaherahu. Nõu-
nogude liidu ettepanemut toeta-
sid mõigi maailma maade ra-
huarmastavad rahvad. Ameerika
Ühendriigid olid sunnitud nõu-
nogude ettepanemu vastu võtma
ja alustama läbirääkimisi va-
herahu sõlmimiseks. Kuid jät-
nats saljums oma agussüvset
poliitikat, venitasid Ameerika
Ühendriigid läbirääkimisi üle
naku aasta, püüdes neid igati
nuja ajada. 1953. aasta juulis
olid nad süni sunnitud vahu-
rahu lepingule alla kirjuta-
ma. Sõjategevus Koreas nat-
ustati Nõunogude liidu, Hiina
Rahvavabariigi ja teiste sotsia-
listliku hui maade järjekind-
late pingutuste tulemusena.
Nõunogude liidu ja Hiina Rah-
vavabariigi järjekindlat rahupo-
liitikat hindas mõigelt nõgu

progressiivne inimkond. Nü kirjutas prantsuse kirjamees Claude Rei: "... hiina rahvas panub võidudele rahvastele võrdsid suhteid ja süvast sõprust ning on koos suure Nõunogude liidu ja väikesel Koraaga nõiuse sõpruse uskujaks..."¹

Sõjatugevuse näitamine Koraas oli siiski ainult isimeelse sammuna Kora nõiuse täielikul lähendamisel. Nõunogude liit ja Hiina Rahvavabariik jätkasid võitlust Kora nõiuse lõpliku ja õiglase lähendamise eest. Seni nõupidamisel toetasid Nõunogude liidu ja Hiina Rahvavabariigi delegatsioonid Kora delegatsioonile ettepanekut ühtse rahvusliku Kora riigi taastamiseks ühist valimist teel, millele olus pidanud elnema nõigi välis-

---

1. Krog Pya. Koroome ki Kuisoo, Moomba 1954, lk. 411 jj.

maiste sõjavägede väljavõtmine Korrast. Selle ettepanemu vastu astusid välja aga Amurina ühendriigid ja Lääne-Euroopa kapitalistlikud riigid, mis lootsid nagu Korus nehtistada di sõn Mani rantsiooni list režümi.

Oma ühisel deklaratsioonis 1954. aasta 12. oktoobrist rõhutasid Nõunogude liidu ja Hiina Rahvavabariigi valitsused ühiselt, et nad loevad ebanormaalsus niusugust olukorda, kus Kora jaguneb nahte ossa hoolimata noua rahva piiridest ühendada oma maad ühtselt rahvamaastavaks demokraatlikuks Kora riigiks.¹ Samuti rõhutasid mõlemad valitsused, et nad peavad hädavajalikus nitsuda noua nouverents Kora niusimuse lahendamiseks kõigi asjast huvitatud riinide osavõ-

1. События-китайские отношения, л. 300.

2. Султанов.

tul.⁴

Kuid Amerina ühendriigid jätkuvasid noua rahva tahte ignoreerimist. Samuti jätkusid nad provokatsioonide hiina Rahvavabariigi vastu. 1954. aasta detsembri algul sõlmisid nad Jiang Jü-shi uliniga lepingu vastastikusel mittetalalukungi kohta. Väga täpselt iseloomustas seda lepingut hiina ajanirjanin Liu Ke-lin üldes: „Amerina ühendriikide ja Jjiang Jü-shi vaheline lepingu on avalik tehing agressiooni ja rüturi vahel ja sarnaneb nagu nous tilna nett 1932. aastal jaapani fašistide ja marionetliku „Manzhouguo“ vahel sõlmitud lepingule.“² 1954. aasta detsembri nimisel poolel, nohe pärast ülalnimetatud lepingu sõlmimist, alustasidki amerina me- ja kinnuväed nuni sõjalisi-

---

1. советско-китайские отношения, lk 300

2. Лю Кэ-минь. Агрессивный договор врагов китайского народа, „Народный Китай“ №1 1955, lk. 17.

si manöövrid, misjuures ameerina lennukid rännusid nõudvalt Hõina Rahvavabariigi õhupüre. Nende manöövritega püüdis ameerina imperialistid hirmutada hõina rahvast ja õhutada sõjahüsteriat. Kuid hõina rahvas ei lasunud ennast nõhutada: ta mõistis need Ameerina Ühendriikide agressiooniantid otsustavalt hukka. 27. detsembril 1954. aastal toimus Šanghais massiline miting. Nälgivadest nõgu hõina rahva mõtteid ja tundeid, avaldasid mitingul erinevad riidlat otsustavust võidelda lõpuni tsjangtsjesistliku rliini ja nende ameerina peumusti vastu. Hõina põlise territooriumi - Taivani saare - vabastamise eest.¹

Hõina Rahvavabariigi huvide kaitses astus resolutselt välja Nõunogude Liit. Nõunogude

---

1. С. Убанко. Тайвань - японская китайская земля, Москва 1955, л. 54.

düde valitsus pööras Amerina
ühendriinide tähelepanu asjaolu-
le, et Amerina ühendriinide ag-
ressiivne tegvus Hiina Rahvava-
barügi suhtes on järe vahelise-
gamine Hiina rinasjadesse. Tä
rüpsutas alla et Amerina ühend-
riigid püüavad sellega muuta
rahvusvahelist olukorda terava-
maks. Nõunogude valitsus nõudis
amerina agressiivse tegevuse
katkestamist Hiina Rahvavabarü-
gi suhtes ja nõustatus, et vas-
tutus Amerina ühendriinide ja
xiang jiu-shi kliini vahel sõlmi-
tud agressiivse „vastastikusse jul-
goleku lepingu“ tagajärgude eest
langib täielikult Amerina ühend-
riinide valitsusele.¹

Amerina ühendriinide pär-
jenõrdseid agressiooniantid leidsid
teravat huumorõistu rogu ma-
ilma ausate inimeste poolt.

1. Советско-китайские отношения, лн 309 jj.

Väljendades india rahva mõt-
teid kirjutas india kirjandis Hod-
ža Ahmad Abbas amerika agres-
siooninatsite kohta: „Naevalt müll,
et ajaloos leidub palju suure-
mate provokatsiooniliste teguste
näiteid, mis olusid suunatud
uue sõja süütamiseks.“¹

Nõunogude Liidu ja Hiina
Rahvavabariigi järginudlat rahu-
poliitikat iseloomustasid väga
ilmselt nende ühise jõupin-
gutuse sõjategevuse lõpetami-
sus Indo-Hiinas. Need jõupin-
gutusi kroonis na edu. Hoobi-
mata amerika diplomaatia vi-
sast vastupanust sõlmiti Gen-
fis konvuleppid, mis tegid lõpu
kahusa-aastasele verisele sõjale
Indo-Hiinas.² Hiina Rahvavaba-
riigi sikhinudel tegevus Indo-Hi-
na nrisimuse rahulikul regulee-
rimisel näitas veel roid rogu

---

1. Ходжа Ахмад Аббас, Азур к 1954 року,
„Новое время“ № 1955, кн. 15.

2. М. Момунбаев, Великая Октябрьская Социали-
стическая революция и взаимоотношения советско-
китайские отношения, Фрунзе 1957, кн. 38 ж.

maailmale, et koloniaal- ja sõltuvate maade rahvad on saanud endale tuguva toe oma vabadusvõitluses. „Rahva-Hiina kasvav võimsus - see ei ole ainult innustuse allikas mõigile Aasia maadele, vaid on ka Aasia julgoleku garantii variste putensioonide vastu imperialistide poolt.“¹

Nõunogude Liit, Hiina Rahvavabariik ja mõin rahvaarmastavad maad peavad sihiniidlat relvastumise võidujoonse vastu ja uinva ühisnõndline uorra- ga riinide rahuline noosensio- teerimine eest. Sillega naitsvad Nõunogude Liit ja Hiina Rahvavabariik mõigi maailma rahvaste elulisi huue. Nõunogude Liit ja Hiina Rahvavabariik ei võitle rahu eest mitte sille- pärast, et neil olus vähe jõudu agressorite purustamiseks sõja-

1. Хогуча Ах маг Аоттао. Азур 4 1954 вогу, ла. 14.

lised teel. Nad on niidalt veen-
dunud, et sõjalise konflikti nor-
ral väljuvad võitjana sotsialist-
line leri maad. Kuid nad ei
soovi, et kommunistlikud idud
saavutaksid võidu miljonite in-
meste hukkamise hinnaga.

Lappoona

1. oktoobril 1949. aastal toimus
Laug. Idas maailma ajaloolise
tähtsusega sündmus - tennis
Hüna Rahvavabariigi. Pärast pi-
ka ja raske võitlust vihutas
hüna rahvas oma maalt väl-
ja välimaised imperialistid ja
nende kohalikud kannupoisid-
podaalid ja kompradoorid es-
tantuse. Pärast suurt sotsialist-
likku oktoobrirevolutsiooni oli
hüna rahva võit tugevaimas
löögis imperialistliku süste-
mi. V. I. Lenin vihutas sel-

Lõppsõna

1. oktoobril 1949. aastal toimus Kaug-Idas maailma-ajaloolise tähtsusega sündmus - tennis hõina Rahvavabariin. Pärast pingna ja rasnet võitlust nihutas hõina rahvas oma maalt välja välismaised imperialistid ja nende kohalised nannupoisid-fodaalid ja monoprodovse kodanuse. Pärast suurt sotsialistlinnu Oktoobrirevolutsiooni oli hõina rahva võit tugevaimas loögins imperialistlinule süstemile. V. I. Lenin kirjutas sel-

list juba 1923. aastal oma artiklis „Pigem vähem aga paremini“: „Võitluse tulemus oleb lõppnõuvõttes sellist, et Venemaa, India, Hiina jt. moodustavad rahvastiku hiiglanamuse. Aga just see rahvastiku enamuse astubki nüümsil aastail harukordse mürusega võitluse oma vabanemise eest, mis et sellis mõttes ei saa olla vähi- matni rahtlust, millisens nu- juneb ülemaailmse võitluse lõpplahendus. Sellis mõttes on sotsialismi lõplik võit täielikult ja tingimata tagatud.“¹

Pärast võitu sisis hõna rahva es tähtis ülesanne, tal tuli taastada nõin rahvama- janduse harud. Selle ülesan- de täitmisel osutasi hõna rahvale abi nõin sotsialist- line luri maad esotsas võim-

---

1. V. J. Lenin. Teosed, 33. kd. Tallinn 1955, lk. 458.

sa Nõunogude Liiduga. Nõunogude Liidu rahvad teavitatsid suure vaimustusega hiina rahva ajaloolist võitu. Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel hakkasid nohe pärast rahvavolutsiooni võitu Hiinas arenema sõberalised suhted, mis avalduvad igapäevases majanduskasutuses ja kultuurilises koostöös ning ühisel võitluses rahu säilitamiseks üle maailma. Need suhted põhinevad sõtsilise majandussidustel. Nõunogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahelised suhted arenevad täieliku võrdõigustluse, vastastikkuse riikliku suveräänsuse ja territoriaalse puutumatuse austamise ning üksteise omavahelise abistamise vaimus.

Nõunogude Liidu ja Hiina Rah-
vavabariigi vaheliste suhte
misugune iseloom on tingi-
tud nende maade ühiskond-
linust noorast, millele on oma-
sed sügavad sotsialistliku inter-
natsionalismi printsiibid.

1. Marx, K. Kodumaa Printsiipid.
K. Marx ja F. Engels, Valitud teosed I kd.
Tallinn 1957, lk. 324-425.
2. Lenin, V.I. Kõrge ühiskond, Teosid 12 kd.
Tallinn 1953, lk. 47-66.
3. Lenin, V.I. Hiina ühiskond, Teosid 4. kd.
Tallinn 1950, lk. 333-337.
4. Lenin, V.I. Kõrge ühiskond ja paarmine,
Teosid 33 kd. Tallinn 1955, lk. 467-469.

Allikmaterjalid.

5. Eelkõne - Hiina ühiskond
1917-1957, Hiina ühiskond,
Moskva 1957.

Kasutatud kirjandus.

Marxismi-leninismi klassikute tööd.

1. Marx, K. Kodusõda Prantsusmaal, K. Marx ja F. Engels, Valitud teosed I kd., Tallinn 1957, lk. 384-435.
2. Lenin, V. J. Aasia aruamine, Teosed 19. kd. Tallinn 1953, lk. 65-66.
3. Lenin, V. J. Hüna sõda, Teosed 4. kd. Tallinn 1950, lk. 333-337.
4. Lenin, V. J. Pigem vähem aega pausini, Teosed 33. kd. Tallinn 1955, lk. 445-459.

Allinmaterjalid.

5. Советско-китайские отношения 1917-1957, сборник документов, Москва 1959. ✓

Мини бијансус.

6. Алексев, В.М. В старом Китае, Москва, 1958.
7. Арнольдс, А. Новак, Т. Культура народного Китая, Москва 1959.
8. Тухаров, В.М. Политика США в отношении Китайской Народной Республики, Москва 1958.
9. Эфинов, Т. Очерки по новой и новейшей истории Китая, Москва 1957.
10. Желуховичев, А.Н. Основные этапы развития китайского кино, Вопросы культурной революции в Китайской Народной Республике, Москва 1960, в. 2Н-290.
11. Штанько, С. Тайвань - японская китайская земля, Москва 1955.
12. Капица, М.С. Тирайская дружба двух великих народов, Москва 1959.
13. Капица, М.С. Народный Китай и международные отношения, 10 лет КНР, Москва 1959, в. 138-167.
14. Капица, М.С. Советско-китайские отношения, Москва 1958.

15. Капранов, М. А. Промышленность Китайской Народной Республики, Москва 1959.
16. Ковалев, Э. Ф. Китайская Народная Республика - великая дружба мира, Москва 1954.
17. Ковалев, Э. Ф. Нерушимая дружба народов Советского Союза и Китая, Москва 1952.
18. Ли Мин-юнь, Внешняя Торговля нового Китая, "Народный Китай" № 78 Т. III 1951, в. 15-18.
19. Лю Кэ-минь, Агрессивный слог врагов китайского народа, "Народный Китай" № 1 1955, в. 16-20.
20. Лю Си-му, Китайско-советская дружба - мощный фактор мира, Москва 1960.
21. ? Prantimast ja vastuoludist, Tallinn 1958.
22. ? Rahvademoorastia Jintatuurist, Rahva Hääl, 15. juuli 1949.

23. Мотунбаев, М. Великая Октябрьская социалистическая Революция и равноправные советско-китайские отношения, Фрунзе 1957.
24. Нихамин, В. П. Нерушимая советско-китайская дружба - оплот мира и безопасности на Дальнем Востоке и во всем мире, Москва 1955.
25. Пын Мин. История китайско-советской дружбы, Москва 1959.
26. Рза, Садг. Кинот и Китао, Москва 1954.
27. Saaremaa, A. Rahva-Elina kaanast ja koostis, Tallinn 1959.
28. Сладковский, М. И. Очерки развития внешнеэкономических отношений Китая, Москва 1953.
29. Сладковский, М. И. Очерки экономических отношений СССР с Китаем, Москва 1957.
30. Сладковский, М. И. Советско-китайское экономическое сотрудничество, 10 лет КНР, Москва 1959, в. 168-199.

31. Шихвинский, С. П. Советско-китайские культурные связи, 10 лет КНР, Москва 1959. лн. 200-226.
32. Ходжа Ахмад Аббас. Азия в 1954 году, "Новое Время" № 1 1955, лн. 13-16.
33. Hristšov, N. S. Kõne NSV Lõudu Ühikonnõnnogu ühensandal istungjärgul 21. detsembril 1957. a., Tallinn 1958.
34. Чжао Цзин-хуа, Русская и советская литература в Китае, Вопросы культурной революции в Китайской Народной Республике, Москва 1960, лн. 199-216.
35. Чжао Цзин-хуа. Советская литература воспитывает нашу молодежь, "Народный Китай" № 21 1952, лн. 30-32.
36. Чжан Цзо-мэй, Советские фильмы в Китае, "Дружба" № 12 1957, лн. 13-14.

Sisunord.

1. Sissejuhatus lu. 4.
2. Nõunogude Lõdu majandusliinud
suhtes Hiina Rahvabariigiga
Hiina Rahvabariigi rahvama-
janduse taastamise perioodil (1949-1952). lu. 11.
3. Nõunogude Lõdu majandusliinud
suhtes Hiina Rahvabariigiga aastail
1953-1957. lu. 30.
4. Nõunogude-Hiina kultuurilised
suhted. lu. 48.
5. Nõunogude Lõdu ja Hiina Rahva-
bariigi ühine võitlus rahu eest. lu. 72.
6. Lõppsõna lu. 101.
7. Kasutatud kirjandus lu. 105.